

Bruxelles, den 9.7.2013
COM(2013) 512 final

2013/0246 (COD)

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

**om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF)
nr. 2006/2004 og direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF**

{SWD(2013) 263 final}

{SWD(2013) 264 final}

{SWD(2013) 266 final}

BEGRUNDELSE

1. BAGGRUND FOR FORSLAGET

1.1. Generel baggrund

Turisme spiller i dag en central rolle i Europas økonomi. Med omkring 1,8 mio. virksomheder, de fleste af dem små og mellemstore virksomheder, der beskæftiger 5,2 % af den samlede arbejdsstyrke, er den europæiske turistbranche en drivkraft for vækst i EU. Det samlede bidrag fra den europæiske rejse- og turistbranche samt de dertil knyttede brancher tegner sig for ca. 10 % af EU's BNP¹.

Med vedtagelsen af direktiv 90/314/EØF om pakkerejser² i 1990 blev der indført væsentlige rettigheder for europæiske rejsende, der køber pakkerejser, der typisk består af passagerbefordring og indkvartering. I en afgørelse fra 2002³ præciserede EU-Domstolen, at begrebet "en på forhånd fastlagt kombination" også omfatter rejseydelser, som en rejseformidler har sammensat efter kundens udtrykkelige ønske lige inden indgåelsen af en aftale mellem dem.

Direktiv 90/314/EØF sikrer, at forbrugerne modtager vigtige oplysninger inden og efter underskrivelsen af en aftale om en pakkerejse. Det bestemmer, at rejsearrangører og/eller formidlere er ansvarlige for, at aftalen om en pakkerejse opfyldes på korrekt vis, selv hvis ydelserne leveres af en medkontrahent, og regulerer, hvad der sker, hvis der sker ændringer i forhold til aftalen om pakkerejsen. Det sikrer også, at den rejsende får refunderet forudbetalte beløb og får hjemtransport i tilfælde af rejsearrangørens eller formidlerens insolvens eller konkurs.

I 1990 var strukturen på rejsemarkedet imidlertid langt enklere end i dag, og internettet fandtes endnu ikke. Trods den ovennævnte afgørelse fra EU-Domstolen er det fortsat uklart, i hvilket omfang moderne måder at kombinere rejseydelser på er omfattet af direktivet.

Som det blev fremhævet i Kommissionens rapport fra 1999 om gennemførelsen af direktivet⁴, er der stadig væsentlige forskelle på de love, der gennemfører direktivet, på grund af dets minimale tilgang til harmonisering, det vide skøn, det indrømmer medlemsstaterne, f.eks. med hensyn til, hvem ansvaret påhviler, og tvetydigheder i dets ordlyd.

Moderniseringen af direktiv 90/314/EØF svarer til de ønsker, der er blevet udtrykt af de to medlovgivere, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Den Europæiske Rådgivende Forbrugergruppe⁵. En stor del af branchen og forbrugerorganisationer har også bedt om en revision. Det nævnes udtrykkeligt i rapporterne om unionsborgerskab⁶, i den europæiske forbrugerdagsorden⁷ og i akten for det indre marked II⁸, at der bør foretages en revision af direktivet.

¹ Kommissionens meddelelse "En ny turismepolitik for Europa – verdens førende rejsemål", KOM(2010) 352 endelig af 30.6.2010.

² Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure.

³ Dom af 30.4.2002, sag C-400/00, Club-Tour.

⁴ SEK(1999) 1800 endelig.

⁵ F.eks. Rådets konklusioner fra det 2255. møde i Rådet om forbrugeranliggender af 13.4.2000, Europa-Parlamentets beslutning af 16.1.2002 (2001/2136(INI)), udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg af 11.5.2011 (EUT C 132) og udtalelser fra Den Europæiske Rådgivende Forbrugergruppe af 21.4.2010 og 8.2.2013.

⁶ KOM(2010) 603 endelig og COM(2013) 269 final.

⁷ COM(2012) 225 final.

⁸ COM(2012) 573 final, bilag II.

1.2. Forslagets begrundelse

1.2.1. Udviklingen i udbredelsen af internettet og liberalisering i luftfartssektoren

I 2011 havde 73 % af husstandene i EU adgang til internettet⁹. Knap to tredjedele af unionsborgerne bruger internettet mindst en gang om ugen, og over halvdelen af dem bruger det hver dag eller næsten hver dag. Rejseydelser er blandt de produkter, det er mest populært at købe online.

Udviklingen i salget online og liberaliseringen af luftfartssektoren har ændret den måde, forbrugerne planlægger deres ferie på, hvilket har medført, at de erhvervsdrivende bistår forbrugerne med at sammensætte rejseydelser efter deres behov på andre måder, særligt online. De erhvervsdrivende, det berører, er rejsebureauer, rejsearrangører, luftfartsselskaber, krydstogtselskaber osv. I mange medlemsstater er det tvetydigt, om disse kombinationer er omfattet af direktivets anvendelsesområde, og om de erhvervsdrivende, der er involveret i sammensætningen af kombinationerne, er ansvarlige for opfyldelsen af de pågældende ydelser, særligt i internetsammenhæng.

Dette giver anledning til usikkerhed hos både de erhvervsdrivende og forbrugerne.

Det indebærer også, at markedsaktører, der nu udtrykkeligt er omfattet af direktivet, er underlagt andre regler og har andre omkostninger end de virksomheder, der ikke er omfattet eller ikke anser sig for at være omfattet af direktivet, selv om de konkurrerer om de samme kunder.

1.2.2. Unødvendige omkostninger til overholdelse af reglerne og forhindringer for handlen over grænserne

Visse af direktivets bestemmelser er forældede eller indebærer på anden måde en unødvendig byrde for virksomhederne, såsom krav til informationer i brochurer og medtagelse af visse forretningsrejser.

Den juridiske opdeling i form af de mange uoverensstemmelser i medlemsstaternes love giver ekstraomkostninger for virksomheder, der gerne vil drive handel over grænserne.

1.2.3. Skade i forhold til forbrugerne - uklare og forældede regler

Undersøgelsen "Consumer Dirigent Study in the area of Dynamic Packages"¹⁰ indeholdt et overslag over den skade¹¹, som på årsbasis blev påført forbrugerne personligt i forbindelse med kombinationer af rejsearrangementer, hvor det var uvist, om direktivet gjaldt. Undersøgelsen viste, at problemerne med denne type rejsearrangementer er mere hyppige og mere skadelige for forbrugerne end problemer i forbindelse med de traditionelle pakkerejser, som klart er omfattet af direktivet.

I et vist omfang lider også forbrugere, der køber de traditionelle på forhånd fastlagte pakkerejser, skade ved, at visse af direktivets bestemmelser er forældede, uklare eller utilstrækkelige, f.eks. ved, at forbrugerne ikke har ret til at afbestille pakkerejsen inden afrejse.

1.3. Formål med forslaget

Det overordnede mål med det reviderede forslag er i overensstemmelse med traktatens artikel 114 at fremme det indre markeds funktion og opnå en høj grad af forbrugerbeskyttelse

⁹ Eurostat, Data in focus, 66/2011.

¹⁰ http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/study_consumer_detriment.pdf

¹¹ Skade i forhold til forbrugerne defineres som negative resultater for den enkelte forbruger set i forhold til visse kriterier såsom rimelige forventninger. Der fokuseres på ex post-resultaterne for de forbrugere, der har haft negative erfaringer, både økonomisk og ikkeøkonomisk skade, herunder tab af tid.

gennem en indbyrdes tilnærmelse af reglerne om pakkerejser og andre kombinationer af rejseydelser.

Forslaget skal skabe lige konkurrencevilkår for operatører, fjerne de juridiske hindringer for handel over grænserne og nedbringe omkostningerne til overholdelse af reglerne for virksomhederne.

Samtidig skal det sikre en høj grad af forbrugerbeskyttelse og begrænse skaden i forhold til forbrugerne ved at gøre det klart, hvilke kombinationer af rejseydelser der er beskyttet efter EU's regler om pakkerejser, og ændre affattelsen af uklare og forældede regler. Det indeholder bindende regler om beskyttelse af de rejsende, som medlemsstaterne og de erhvervsdrivende ikke må fravige til skade for forbrugerne.

1.4. Overensstemmelse med andre EU-politikker og -mål

I løbet af det sidste årti har Kommissionen foretaget en omfattende revision af de gældende forbrugerretlige regler, hvilket førte til vedtagelsen af direktiv 2008/122/EF om timeshare og direktiv 2011/83/EU om forbrugerrettigheder. Revisionen af direktiv 90/314/EØF er en del heraf.

Forslaget supplerer gældende EU-ret, navnlig direktivet om urimelige kontraktvilkår (93/13/EØF), direktivet om urimelig handelspraksis (2005/29/EF), direktivet om forbrugerrettigheder (2011/83/EU), forordningerne om passagerrettigheder (forordning (EF) nr. 2004/261, (EF) nr. 1371/2007, (EF) nr. 1177/2010 og (EF) nr. 181/2011) samt direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel og 2006/123/EF om tjenesteydelser i det indre marked.

Endvidere supplerer forslaget forordning (EF) nr. 593/2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) og forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles I).

2. RESULTAT AF HØRINGER AF INTERESSEREDE PARTER OG KONSEKVENSANALYSER

2.1. Høring af interesserede parter

I 2008 modtog Kommissionen over 80 svar fra virksomheder, forbrugerorganisationer, advokater, universitetsmiljøet og 14 medlemsstater på den offentlige høring angående dens arbejdsdokument fra 2007. I januar 2009 indledte Kommissionen undersøgelsen af skade i forhold til forbrugerne, der omfattede 17 EU-lande og byggede på en rundspørge hos et udsnit på 500 forbrugere.

Under en anden offentlig høring i oktober 2009, der bestod af fem onlinespørgeskemaer rettet til forbrugere, forbrugerorganisationer, virksomheder, erhvervs sammenslutninger og medlemsstaterne/offentlige myndigheder, støttede 89 % af de offentlige myndigheder, 70 % af virksomhedssammenslutningerne, 64 % af virksomhederne og 96 % af forbrugerorganisationerne en revision af direktivet.

Under en workshop for medlemsstaterne den 27. oktober 2009 blev der drøftet særlige problemer og politiske løsningsmodeller. En undergruppe under Den Europæiske Rådgivende Forbrugergruppe vedtog sin udtalelser den 21. april 2010.

Den 22. april 2010 blev konsekvenserne af de politiske løsningsmodeller, der var fremlagt, drøftet i en workshop for interessenter. Fra september 2009 til oktober 2010 blev der gennemført 15 interview af vigtige repræsentanter for branchen.

I marts 2012 bestilte Kommissionen en undersøgelse for at teste et mærke for pakkerejser og forbrugeradfærd ved køb af såkaldte dynamiske pakkerejser. I juni 2012 afholdt Kommissionen en workshop for medlemsstaterne og en konference for interessenter for yderligere at drøfte revisionen. Den 8. februar 2013 fremsatte Den Europæiske Rådgivende Forbrugergruppe igen ønske om en revision af direktivet.

2.2. Konsekvensanalyse

I konsekvensanalysen blev otte politiske løsningsmodeller samt visse delløsninger analyseret

Løsningsmodel 1 - Status quo opretholdes, dvs. direktivet bevares i sin nuværende form.

Løsningsmodel 2 – Retningslinjer, dvs. direktivet bevares i sin nuværende form, og der udarbejdes retningslinjer, der indeholder afgørelser fra EU-Domstolen og præciseringer af anvendelsesområdet og ansvarsspørgsmålet.

Løsningsmodel 3 - Et mærke for pakkerejser og/eller krav om, at erhvervsdrivende, der sælger formidlede rejsearrangementer, skal oplyse, at de pågældende ydelser ikke udgør en pakkerejse (mulighed for tilvalg).

Delløsning A - indførelse af et mærke for pakkerejer – et lovpligtigt logo, som skal vises til forbrugerne, når de køber en pakkerejse.

Delløsning B - indførelse af en forpligtelse for erhvervsdrivende, som tilbyder en kombination af rejsearrangementer, som ikke er pakkerejser, til at gøre det klart, at de ikke sælger en pakkerejse.

Løsningsmodel 4 - Ophævelse af direktivet og selvregulering i branchen

Løsningsmodel 5 - Modernisering af direktivet og medtagelse af pakkerejser fra en enkelt erhvervsdrivende

Løsningsmodel 5 omfatter en revision af lovgivningen, hvorved den overordnede opbygning af det gældende direktiv ville blive bevaret, mens dets anvendelsesområde ville blive præciseret ved, at pakkerejser fra en enkelt erhvervsdrivende udtrykkeligt ville blive omfattet, og en række bestemmelser ville blive revideret. Det reviderede direktiv ville gælde for rejseydelser, der sammensættes med henblik på den samme rejse eller ferie på den samme webside eller hos det samme rejsebureau.

Løsningsmodel 6 – Afpasset løsning - modernisering af direktivet og medtagelse af både pakkerejser fra en enkelt erhvervsdrivende og fra forskellige erhvervsdrivende med en mindre byrdefuld ordning for formidlede rejsearrangementer.

Denne løsningsmodel svarer til løsningsmodel 5 suppleret med en afpasset udvidelse af direktivets anvendelsesområde med henblik på at medtage:

- *pakkerejser fra flere erhvervsdrivende*, dvs. kombinationer af rejseydelser gennem forskellige erhvervsdrivende, der har visse kendetegn, som normalt forbindes med pakkerejser, idet disse ville være omfattet af den samme ordning som andre pakkerejser (herunder fuldt ansvar for levering af kontraktmæssig ydelse og pligt til at yde beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens)

- *formidlede rejsearrangementer "fra flere erhvervsdrivende"*, dvs. kombinationer af rejseydelser, der ikke har de typiske træk ved pakkerejser, og som det derfor er mindre sandsynligt vil virke vildledende på forbrugerne. De ville falde ind under en mindre byrdefuld ordning bestående af beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens og pligt til at give klare og tydelige oplysninger om, at den enkelte tjenesteyder er ansvarlig for kontraktmæssig levering af ydelserne.

Løsningsmodel 7 – Modernisering af direktivet, så det omfatter både pakkerejser fra en enkelt erhvervsdrivende og rejsearrangementer fra flere erhvervsdrivende

Denne løsningsmodel indeholder model 5 og 6, og pålægger de samme forpligtelser for formidlede rejsearrangementer som for pakkerejser.

Løsningsmodel 8 – "Rejsedirektiv"

Denne løsningsmodel indeholder model 7 samt en udvidelse af anvendelsesområdet til også at omfatte rejseydelser, der er uafhængige af de andre rejseydelser, såsom billeje, indkvartering eller fly, og indeholder som udgangspunkt de samme regler for alle rejseydelser, uanset om de er en del af en pakkerejse.

Konsekvensanalysen når frem til den konklusion, at de konstaterede problemer bedst vil blive løst efter løsningsmodel 6, som dette forslag bygger på.

3. JURIDISKE ASPEKTER AF FORSLAGET

3.1. Resumé af forslaget

Forslaget til direktiv vil tydeliggøre og modernisere anvendelsesområdet for beskyttelse af rejsende, når de køber kombinationer af rejseydelser til samme rejse eller ferie, idet de forskellige former for onlinepakker og formidlede rejsearrangementer bliver omfattet af dets anvendelsesområde.

Forslaget vil sikre, at rejsende informeres bedre om de ydelser, de køber, og om deres muligheder for at klage, hvis noget går galt.

Ved at mindske de retlige forskelle og styrke den gensidige anerkendelse af beskyttelsen i tilfælde af konkurs eller insolvens vil forslaget samtidig minimere hindringerne for handel på tværs af grænserne og mindske omkostningerne ved at overholde reglerne for erhvervsdrivende, der ønsker at sælge på tværs af grænserne, og sikre lige vilkår for alle på rejsemarkedet.

3.2. Retsgrundlag

Forslaget har hjemmel i artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

Det indeholder i vid udstrækning ensartede regler på området pakkerejser og formidlede rejsearrangementer i EU og giver erhvervsdrivende og rejsende sikkerhed, hvad angår deres rettigheder og forpligtelser, uanset hvilken national lovgivning der finder anvendelse på aftalen. Derved fjernes unødvendige omkostninger ved transaktioner på tværs af grænserne, og forbrugerne får større valgfrihed.

I henhold til artikel 114, stk. 3, i TEUF sikrer forslaget et højt forbrugerbeskyttelsesniveau ved at opretholde eller forbedre forbrugerbeskyttelsesniveauet i forhold til direktiv 90/314/EØF.

3.3. Nærhedsprincippet

Forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet i artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU).

Målet om at forbedre den måde, hvorpå det indre marked fungerer ved at fjerne forskellene mellem medlemsstaternes love og forbedre forbrugernes adgang til ydelser fra andre medlemsstater, kan ikke i tilstrækkelig grad nås af medlemsstaterne uden samordning.

EU har derfor de bedste forudsætninger for at løse de indkredsede problemer ved hjælp af en retlig foranstaltning, der sikrer en indbyrdes tilnærmelse af de nationale bestemmelser.

3.4. Proportionalitetsprincippet

Forslaget er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet i artikel 5 i TEU.

I lighed med direktiv 90/314/EØF dækker det ikke alle aspekter af rejselovgivningen, men kun visse aspekter af pakkerejser og andre kombinationer af rejseydelser, hvor det anses for nødvendigt, at EU koordinerer indsatsen. Det berører f.eks. ikke den almindelige nationale aftalelovgivning eller godkendelses- og licensordninger.

I henhold til konsekvensanalysen er det ikke muligt ved hjælp af ikke-bindende foranstaltninger såsom henstillinger, retningslinjer eller selvregulering at nå ovennævnte mål.

Et direktiv sikrer et sammenhængende sæt rettigheder og forpligtelser og giver samtidig medlemsstaterne mulighed for at integrere disse bestemmelser i deres nationale aftalelovgivning.

Det vil desuden sætte medlemsstaterne i stand til at fastsætte de mest hensigtsmæssige håndhævelsesinstrumenter og de nødvendige sanktioner i tilfælde af overtrædelse af reglerne. På visse områder giver forslaget medlemsstaterne mulighed for at indføre strengere regler.

3.5. Indvirkning på de grundlæggende rettigheder

Kommissionen har i overensstemmelse med strategien for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder¹² sikret sig, at forslaget overholder de rettigheder, der er fastsat i chartret, og, hvad der er endnu vigtigere, fremmer anvendelsen heraf yderligere. Forslaget respekterer bl.a. friheden til at drive egen forretning, jf. chartrets artikel 16, og sikrer samtidig et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, jf. chartrets artikel 38.

3.6. Revisionsklausul

I henhold til forslaget skal Kommissionen forelægge Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen af direktivet senest fem år efter dets ikrafttræden, om nødvendigt ledsaget af lovgivningsforslag.

3.7. Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

Forslaget til direktiv har relevans for EØS og bør derfor omfatte hele EØS-området.

3.8. Forklarende dokumenter

I lyset af forslagets kompleksitet og de forskellige måder, hvorpå medlemsstaterne har implementeret direktiv 90/314/EØF, finder Kommissionen, at det er begrundet at fremsende dokumenter, der forklarer forbindelsen mellem dette direktivs elementer og de tilsvarende dele i de nationale gennemførelsesinstrumenter.

4. NÆRMERE BESKRIVELSE AF FORSLAGET

Forslaget består af 29 artikler og to bilag (en tabel, der knytter artiklerne i direktiv 90/314/EØS sammen med artiklerne i dette forslag samt en finansieringsoversigt).

4.1. Genstand, anvendelsesområde og definitioner (artikel 1-3)

Artikel 1 præciserer direktivets genstand. Artikel 2 fastsætter sammen med definitionerne af "pakkerejse" og "formidlede rejsearrangementer" i artikel 3 direktivets anvendelsesområde, idet der tages hensyn til de forskellige måder, hvorpå rejseydelser kan kombineres.

¹² Meddelelse fra Kommissionen, KOM(2010) 573 af 19.10.2010.

På grundlag af den måde, hvorpå rejseydelser præsenteres for de rejsende, vil kombinationer, der opfylder et hvilket som helst af de alternative kriterier, der er fastsat i artikel 3, stk. 2, blive anset for at udgøre pakkerejser med de hertil knyttede retsvirkninger med hensyn til oplysning, ansvar og beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens.

Kombinationer, hvor formidlere gennem indbyrdes forbundne bestillingsprocedurer tilrettelagt under hensyn til kunden formidler købet af supplerende rejseydelser, eller hvor den rejsende indgår aftaler med en individuel tjenesteyder, og hvor de afgørende kendetegn ved en pakkerejse, f.eks. en samlet pris, ikke er til stede, defineres som "formidlede rejsearrangementer". Formidlere, der bistår med køb af "formidlede rejsearrangementer", er omfattet af kravet om, at de klart skal forklare de rejsende, at kun den enkelte tjenesteyder er ansvarlig for leveringen af de pågældende rejseydelser. For at tilføje et yderligere lag af beskyttelse på EU-plan i forhold til den beskyttelse, som reglerne om passagerers rettigheder eller de gældende generelle EU-regler om forbrugerbeskyttelse giver, også for rejsende, der køber mere end én rejseydelse via dem, er det desuden hensigtsmæssigt at fastsætte bestemmelser om, at sådanne formidlere skal sikre, at de rejsende, hvis formidleren eller en af tjenesteyderne rammes af konkurs eller insolvens, vil få refunderet forudbetalte beløb og om nødvendigt få hjemtransport.

Da det ikke er hensigtsmæssigt at sikre det samme beskyttelsesniveau for forretningsrejsende, hvis rejsearrangementer er baseret på en rammeaftale mellem deres arbejdsgivere og specialiserede rejsearrangører, som ofte tilbyder en beskyttelse svarende til den, der sikres i dette direktiv (såkaldte forretningsrejser), er sådanne arrangementer udelukket fra anvendelsesområdet.

Andre begrænsninger af anvendelsesområdet bevares, herunder de såkaldte lejlighedsvist arrangerede pakkerejser.

Bortset fra "pakkerejser" og "formidlede rejsearrangementer" defineres andre vigtige begreber i direktivet i artikel 3, bl.a. "rejsende", "rejsearrangør", "formidler" og "uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder". "Rejsearrangør" defineres som en erhvervsdrivende, der sammensætter og sælger eller tilbyder pakkerejser direkte, gennem en anden erhvervsdrivende eller sammen med en anden erhvervsdrivende. Rejsearrangører er ansvarlige for leveringen af pakkerejsen (artikel 11 og 12), for at yde bistand til den rejsende (artikel 14) og for, at de rejsende i tilfælde af konkurs eller insolvens er beskyttet. Formidlere og rejsearrangører er begge ansvarlige for oplysninger inden aftalens indgåelse (artikel 4). Formidlere er ansvarlige for fejl i bestillingen (artikel 19). Formidlere, der er behjælpelige ved køb af formidlede rejsearrangementer, har pligt til at sikre, at de rejsende i tilfælde af konkurs eller insolvens er beskyttet.

4.2. Oplysningspligt og indgåelse af aftaler om pakkerejser samt disses indhold (artikel 4-6)

I artikel 4 opremses de konkrete oplysninger, som rejsearrangører og eventuelt formidlere inden aftalens indgåelse skal give rejsende, der ønsker at købe en pakkerejse. Disse krav finder anvendelse ud over de krav om oplysning, der er fastsat i andre gældende direktiver eller forordninger.

Artikel 5 regulerer indgåelsen af aftaler om pakkerejser.

Artikel 6 indeholder bestemmelser om aftalens indhold og præsentationen af aftalen eller bekræftelsen heraf samt om de dokumenter og oplysninger, der skal gives inden pakkerejsens start.

4.3. Ændringer i aftalen inden pakkerejsens begyndelse (artikel 7-10)

I lighed med artikel 4, stk. 3, i direktiv 90/314/EØF fastsættes der i artikel 7 betingelser for den rejsendes ret til at overdrage pakkerejsen til en anden person.

På grundlag af princippet om, at de aftalte priser er bindende, fastsættes der i artikel 8 bestemmelser om muligheden for og følgerne af prisændringer, da aftaler om pakkerejser ofte er indgået lang tid i forvejen. Disse bestemmelser er baseret på de samme principper som artikel 4, stk. 4, 5 og 6, i direktiv 90/314/EØF.

I artikel 8, stk. 2, fastholdes retten til at forhøje prisen som følge af stigende brændstofpriser, afgifter og ændringer i valutakurser, men betingelserne herfor præciseres i forhold til direktiv 90/314/EØF. Hvis en rejsearrangør forbeholder sig retten til prisforhøjelser, er den pågældende også forpligtet til at give de rejsende prisnedsættelser. Priserne kan ikke stige med mere end 10 % af pakkerejsens pris.

Hvad angår andre ændringer end prisændringer, er der fastsat særskilte bestemmelser for ubetydelige (artikel 9, stk. 1) og væsentlige ændringer (artikel 9, stk. 2 og 3).

I forhold til direktiv 90/314/EØF indeholder artikel 10 mere omfattende bestemmelser om de rejsendes ret til at opsigte aftalen inden pakkerejsens start. De rejsendes ret til at opsigte aftalen mod betaling af en passende godtgørelse (artikel 10, stk. 1), svarer til medlemsstaternes regler og praksis. Artikel 10, stk. 2, giver de rejsende ret til at opsigte aftalen uden godtgørelse i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

4.4. Levering af pakkerejsen (artikel 11-14)

Disse artikler indeholder regler om rejsearrangørens ansvar for levering af pakkerejsen (artikel 11-13) og pligten til at yde bistand til den rejsende (artikel 14).

I modsætning til i direktiv 90/314/EØF er kun rejsearrangøren ansvarlig for leveringen af pakkerejsen. Formålet hermed er at undgå en fordobling af omkostningerne og retssager. Samtidig vil ensartede regler for ansvar lette rejsearrangørernes og formidlernes transaktioner på tværs af grænserne.

I artikel 11 og 12 fastsættes der bestemmelser om retsmidler i tilfælde af mangler i opfyldelsen af aftalen, bl.a. manglende eller mangelfuld opfyldelse af aftalen. Disse regler er baseret på de samme principper som artikel 5 og 6 i direktiv 90/314/EØF, men er opstillet mere systematisk og er tydeligere, og de lukker visse huller i lovgivningen.

I artikel 11 fastsættes bestemmelser om forpligtelsen til at afhjælpe mangler og tilbyde passende alternative foranstaltninger for at fortsætte pakkerejsen, hvis en væsentlig del af ydelserne ikke kan leveres som aftalt. Det præciseres, at sidstnævnte forpligtelse også finder anvendelse, hvis den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet ikke sikres som aftalt. Når det er umuligt at sikre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, er rejsearrangørens forpligtelse til at afholde udgifterne til det fortsatte ophold begrænset til 100 EUR pr. nat og tre nætter pr. rejsende, jf. den foreslåede ændring af forordning (EF) nr. 261/2004.

Artikel 12 indeholder bestemmelser om prisnedsættelser som følge af mangler og i forbindelse med alternative foranstaltninger, der medfører en pakkerejse af ringere kvalitet, samt om erstatning. I Domstolens dom i sag C-168/00, Simone Leitner, blev det i præmis 2 præciseret, at der også skal ydes godtgørelse for ikkeøkonomisk skade. Præmis 4 vedrører forholdet til erstatning på et andet retsgrundlag.

Da det første kontaktpunkt for mange rejsende er den formidler, hvorigennem de bestiller pakkerejsen, fastsættes der i artikel 13 bestemmelser om, at den rejsende også kan rette

henvendelser, klager og krav til formidleren, idet det er tidspunktet for modtagelsen af sådanne meddelelser, der er afgørende for, om eventuelle tids- eller forældelsesfrister er overholdt.

I henhold til artikel 14 er rejsearrangører forpligtet til at yde bistand til rejsende, der er kommet i vanskeligheder.

4.5. Beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens (artikel 15 og 16)

Med direktiv 90/314/EØF blev der indført en generel forpligtelse for "rejsearrangøren og/eller formidleren" til at sikre beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens for derved at sikre passagerers hjemrejse og tilbagebetaling af forudbetalte beløb i tilfælde af konkurs eller insolvens. Da medlemsstaterne har valgt forskellige retlige løsningsmodeller, har det ofte ført til en fordobling af rejsearrangørernes og formidlernes omkostninger. I henhold til artikel 15 i dette forslag er det kun arrangører af pakkerejser og formidlere, som bistår med køb af "formidlede rejsearrangementer", der er omfattet af denne forpligtelse. Samtidig fastsættes der mere konkrete kriterier, hvad angår effektiviteten og omfanget af den krævede beskyttelse.

For at fremme handler på tværs af grænserne fastsættes der i artikel 16, stk. 1, eksplicitte bestemmelser om gensidig anerkendelse af den beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens, der er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor rejsearrangøren/formidleren er etableret. For at sikre det administrative samarbejde har medlemsstaterne i henhold til artikel 16 pligt til at udpege et centralt kontaktpunkt.

4.6. Oplysningskrav i forbindelse med formidlede rejsearrangementer (artikel 17)

Af hensyn til retssikkerheden og gennemsigtigheden for parterne skal formidlere, der tilbyder formidlede rejsearrangementer, klart og tydeligt forklare de rejsende, at kun de relevante tjenesteydere er ansvarlige for levering af de aftalte ydelser, og at de rejsende ikke har andre af de i EU-retten fastsatte rettigheder for deltagere i pakkerejser end retten til at få refunderet forudbetalte beløb og retten til hjemrejse, når det er relevant, hvis formidleren selv eller nogen af tjenesteyderne rammes af konkurs eller insolvens.

4.7. Almindelige bestemmelser (Artikel 18–26)

Artikel 18 indeholder særlige regler for pakkerejser, hvor rejsearrangøren er etableret uden for EØS-området.

I henhold til artikel 19 er formidlere, der er involveret i bestillingen af pakkerejser og formidlede rejsearrangementer, ansvarlige for fejl i bestillingen.

Artikel 20 præciserer, at dette direktiv ikke påvirker rejsearrangørers regresret over for tredjeparter.

Artikel 21 bekræfter direktivets ufravigelige karakter.

Artikel 22 om håndhævelse er en standardbestemmelse i EU-retten på forbrugerområdet.

Artikel 23 er en standardbestemmelse om sanktioner i tilfælde af overtrædelser af de nationale gennemførelsesbestemmelser til dette direktiv. Der findes lignende bestemmelser i direktivet om forbrugerrettigheder (2011/83/EU) og direktivet om urimelig handelspraksis (2005/29/EF).

I henhold til artikel 24 er Kommissionen forpligtet til at forelægge Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen af dette direktiv.

Artikel 25, stk. 2, ændrer direktiv 2011/83 om forbrugerrettigheder for at sikre, at direktivet fuldt ud finder anvendelse på formidlede rejsearrangementer, og at visse almindelige forbrugerrettigheder også finder anvendelse på pakkerejser.

4.8. Afsluttende bestemmelser (artikel 27-29)

Artikel 26 ophæver direktiv 90/314/EØF. Artikel 27 er en standardbestemmelse om gennemførelsen, og der fastsættes heri en frist på 18 måneder. Artikel 28 og 29 er standardbestemmelser.

5. VIRKNINGER FOR BUDGETTET

Forslaget har meget begrænsede budgetmæssige konsekvenser. De eneste aktionsudgifter vedrører udarbejdelsen af rapporten om anvendelsen af dette direktiv, som omfatter den eksterne kontrahents forberedende arbejde, dvs. aktionsbevillinger på 0,2 mio. EUR inden for rammerne af programmet om grundlæggende rettigheder og unionsborgerskab samt administrative udgifter på ca. 0,184 mio. EUR i syv år efter vedtagelsen af direktivet. Disse udgifter vil blive dækket via intern omfordeling og ikke medføre, at der er behov for flere midler.

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —
 under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 114,
 under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen,
 efter fremsendelse af udkast til lovgivningsmæssig retsakt til de nationale parlamenter,
 under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹³,
 under henvisning til udtalelse fra Regionsudvalget¹⁴,
 efter den almindelige lovgivningsprocedure og
 ud fra følgende betragtninger:

- (1) Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure¹⁵, giver forbrugerne en række vigtige rettigheder med hensyn til pakkerejser, særligt med hensyn til krav om information, de erhvervsdrivendes ansvar for gennemførelse af pakkerejsen i overensstemmelse med aftalen og beskyttelse mod en rejsearrangørs eller formidlers insolvens eller konkurs. Det er imidlertid nødvendigt at tilpasse reglerne i lovgivningen til udviklingen på markedet, så de bliver mere hensigtsmæssige af hensyn til det indre marked, der fjernes visse tvetydigheder, og den manglende regulering af visse forhold udbedres.
- (2) Turismen spiller en væsentlig rolle i EU's økonomier, og pakkerejser udgør en væsentlig andel af markedet for turisme. Rejsemarkedet er undergået væsentlige forandringer siden vedtagelsen af direktiv 90/314/EØF. Ved siden af de traditionelle distributionskanaler har internettet fået stigende betydning med hensyn til at udbyde rejseydelser. Rejseydelser sammensættes ikke alene i form af traditionelle pakkerejser, der er arrangeret på forhånd, men sammensættes ofte tilpasset kundens behov. Mange af disse rejseprodukter befinder sig i en juridisk gråzone eller er klart ikke omfattet af direktiv 90/314/EØF. Med nærværende direktiv bør beskyttelsens omfang tilpasses til denne udvikling, og der bør skabes større gennemsigtighed og større retssikkerhed både for de rejsende og for de erhvervsdrivende.
- (3) Efter artikel 169 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde skal Unionen bidrage til at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau ved foranstaltninger, som vedtages i henhold til traktatens artikel 114.
- (4) Direktiv 90/314/EØF indrømmer medlemsstaterne et vidt skøn ved gennemførelsen, og der er derfor stadig betydelige forskelle på lovene i medlemsstaterne. Forskellige

¹³ EUT C , , s. .

¹⁴ EUT C , , s. .

¹⁵ EFT L 158 af 23.6.1990, s. 59.

regler fører til større omkostninger for virksomhederne og lægger hindringer i vejen for dem, der ønsker at drive virksomhed på tværs af landegrænserne, hvorved forbrugernes valgmuligheder begrænses.

- (5) I overensstemmelse med traktatens artikel 26, stk. 2, skal det indre marked udgøre et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser og etableringsfrihed. Harmoniseringen af visse forhold vedrørende aftaler om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer er nødvendig, hvis der skal skabes et egentligt indre marked for forbrugerne på dette område og findes den rette balance mellem et højt niveau af forbrugerbeskyttelse og virksomhedernes konkurrenceevne.
- (6) Det fulde potentiale i EU's marked for salg af pakkerejser over landegrænserne er endnu ikke fuldt udnyttet. Forskellene på de regler, der beskytter de rejsende i forskellige medlemsstater, medvirker til at afskrække de rejsende i en medlemsstat fra at købe pakkerejser og formidlede rejsearrangementer i en anden medlemsstat og medvirker på samme måde til at afskrække rejsearrangører og formidlere i en medlemsstat fra at sælge disse ydelser i en anden medlemsstat. Det er nødvendigt at foretage en yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer, så forbrugerne og virksomhederne kan drage fuld nytte af det indre marked, samtidig med at der sikres et højt niveau af forbrugerbeskyttelse i hele Unionen.
- (7) De fleste rejsende, der køber pakkerejser, er forbrugere i EU's forbrugerrets forstand. Det er dog ikke altid let at udskille forbrugerne fra repræsentanter for små virksomheder eller erhvervsdrivende, der bestiller rejser i tilknytning til deres virksomhed eller erhverv de samme steder som forbrugerne. Disse rejsende har ofte behov for et tilsvarende beskyttelsesniveau. Større virksomheder og organisationer arrangerer derimod ofte rejser for deres ansatte ved hjælp af en rammeaftale med selskaber, der er specialiseret i at arrangere forretningsrejser. Denne type rejser kræver ikke det samme beskyttelsesniveau som det, der er tiltænkt forbrugerne. Dette direktiv bør derfor kun finde anvendelse på forretningsrejsende i det omfang, de ikke arrangerer rejsen ved hjælp af en rammekontrakt. For at undgå en sammenblanding med begrebet forbruger, således som dette er defineret i andre direktiver om forbrugerbeskyttelse, bør de personer, der nyder beskyttelse efter dette direktiv, betegnes "rejsende".
- (8) Rejseydelser kan sammensættes på mange forskellige måder, og derfor bør alle kombinationer af rejseydelser, der har visse kendetegn, som rejsende typisk forbinder med pakkerejser, anses for at være pakkerejser; disse kendetegn er navnlig, at forskellige rejseydelser samles i et enkelt rejseprodukt, som rejsearrangøren påtager sig ansvaret for bliver leveret i overensstemmelse med aftalen. I overensstemmelse med retspraksis ved Den Europæiske Unions Domstol¹⁶ bør det ikke gøre nogen forskel, om rejseydelserne sammensættes, før der er etableret kontakt med den rejsende, eller på den rejsendes foranledning eller efter en udvælgelse, den rejsende har foretaget. De samme principper bør finde anvendelse, uanset om bestillingen foretages gennem et fysisk rejsebureau eller online.
- (9) Af hensyn til gennemsigtigheden bør der sondres mellem pakkerejser og formidlede rejsearrangementer, hvor fysiske eller online rejsebureauer bistår de rejsende med at sammensætte rejseydelser, med henblik på den rejsendes indgåelse af aftaler om rejseydelser med forskellige tjenesteydere, herunder gennem indbyrdes forbundne

¹⁶ Jf. dom i sag C-400/00, Club Tour, Viagens e Turismo SA. v Alberto Carlos Lobo Gonçalves Garrido, Sml. 2002, s. I-4051.

bestillingsprocedurer, idet disse rejsearrangementer ikke har de pågældende kendetegn, og det derfor ikke ville være rimeligt at anvende alle de forpligtelser, der gælder i forbindelse med pakkerejser, på de formidlede rejsearrangementer.

- (10) I lyset af udviklingen på markedet bør pakkerejser defineres yderligere på grundlag af alternative saglige kriterier, som hovedsageligt vedrører måden, hvorpå rejseydelserne præsenteres eller købes, og som tager hensyn til, om de rejsende kan have en rimelig forventning om at blive beskyttet af direktivet. Dette er f.eks. tilfældet, hvor forskellige rejseydelser købes med henblik på den samme rejse eller ferie inden for rammerne af den samme bestilling fra et enkelt salgssted, og hvor ydelserne udbydes til samlet pris, eller der opkræves en samlet pris for dem. Rejseydelser bør anses for at være købt som led i den samme bestilling, hvis de udvælges, inden den rejsende har accepteret at betale.
- (11) Samtidig bør formidlede rejsearrangementer holdes ude fra rejseydelser, som rejsende bestiller separat, ofte på forskellige tidspunkter, selv hvis det er med henblik på den samme rejse eller ferie. Online formidlede rejsearrangementer bør også holdes ude fra link, hvorigennem rejsende alene bliver informeret om andre rejseydelser generelt, f.eks. når et hotel eller en arrangør af en begivenhed på sin webside angiver en liste over alle de operatører, der tilbyder transport til det sted, hvor begivenheden foregår, uden at dette står i forbindelse med en bestilling, eller når der bruges cookies eller metadata til at indsætte annoncer på en webside.
- (12) Køb af en separat lufttransportydelse i form af en enkelt rejseydelse bør hverken anses for at være en pakkerejse eller et formidlet rejsearrangement.
- (13) Der bør fastsættes særlige regler både for fysiske og online formidlere, som under et enkelt besøg eller i forbindelse med en enkelt kontakt på deres eget salgssted bistår rejsende med at indgå separate aftaler individuelt med andre tjenesteydere, og for online formidlere, som gennem indbyrdes forbundne online bestillingsprocedurer tilrettelagt under hensyn til kunden formidler køb af yderligere rejseydelser fra en anden erhvervsdrivende senest når bestillingen af den første tjenesteydelse bekræftes. Disse regler bør f.eks. finde anvendelse, når en forbruger ved bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse såsom en fly- eller togrejse, modtager en opfordring til derudover at bestille en anden rejseydelse, f.eks. et hotelophold, der fås på det valgte bestemmelsessted for rejsen, med link til et websted, hvor der kan foretages bestilling hos en anden tjenesteyder eller mellemmand. Selv om disse arrangementer ikke udgør pakkerejser i dette direktivs forstand, idet den rejsende ikke kan forledes til at tro, at en enkelt rejsearrangør har påtaget sig ansvaret for rejseydelserne, udgør disse formidlede arrangementer en alternativ forretningsmodel, der ofte er i nær konkurrence med pakkerejser.
- (14) For at sikre redelig konkurrence og beskytte forbrugerne bør forpligtelsen til i tilstrækkeligt omfang at godtgøre, at der er garanti for tilbagebetaling af forudbetalte beløb og hjemsendelse af de rejsende i tilfælde af insolvens eller konkurs, også finde anvendelse ved formidlede rejsearrangementer.
- (15) For at skabe øget klarhed for de rejsende og give dem mulighed for at træffe et oplyst valg mellem de forskellige typer rejsearrangementer, der udbydes, bør de erhvervsdrivende have pligt til klart at angive arrangementets art og oplyse de rejsende om deres rettigheder. En erhvervsdrivendes erklæring om, hvilken type rejseprodukt det juridisk er, der markedsføres, bør svare til de faktiske forhold vedrørende det pågældende produkt. De retshåndhavende myndigheder bør gribe ind, når de erhvervsdrivende giver de rejsende urigtige oplysninger.

- (16) Kun kombinationer af visse forskellige rejseydelser såsom indkvartering, befording af passagerer med bus og tog og ad sø- eller luftvejen samt billeje bør kunne anses for at udgøre en pakkerejse eller et formidlet rejsearrangement. Indkvartering for at tage mere varigt ophold, herunder i forbindelse med længerevarende sprogkurser, bør ikke anses for indkvartering i dette direktivs forstand.
- (17) Andre turistydelser, såsom entré til koncerter, sportsbegivenheder, udflugter eller forlystelsesparker, er ydelser, der, når de kombineres med enten befording af passagerer, indkvartering og/eller billeje, bør kunne anses for at udgøre en pakkerejse eller et formidlet rejsearrangement. Disse pakker bør dog kun være omfattet af direktivet, hvis de pågældende turistydelser udgør en væsentlig andel af pakken. I almindelighed bør turistydelserne anses for at udgøre en væsentlig andel af pakken, hvis dens pris udgør over 20% af den samlede pris eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af rejsen eller ferien. Accessoriske ydelser, såsom rejseforsikring, transport af bagage, forplejning og rengøring, som præsteres som en del af indkvarteringen, bør ikke i sig selv anses for at være turistydelser.
- (18) Det bør også præciseres, at aftaler, hvorved den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til efter aftalens indgåelse at vælge blandt et udvalg af forskellige typer rejseydelser, som f.eks. ved gaveæsker indeholdende en pakkerejse, bør anses for at udgøre pakkerejser. Endvidere bør en kombination af rejseydelser anses for en pakkerejse, når den rejsendes navn eller andre oplysninger om vedkommende, som er nødvendige for at foretage bestillingen, overføres mellem de erhvervsdrivende, senest når bestillingen af den første ydelse bekræftes. Oplysninger, som er nødvendige for at foretage bestillingen, er kreditkortoplysninger og andre oplysninger, der er nødvendige for at opnå betaling. Derimod bør overførslen af oplysninger om f.eks. rejsens bestemmelsessted eller tidspunktet for rejsen ikke i sig selv være tilstrækkelig.
- (19) Da der ikke er et lige så stort behov for at beskytte rejsende ved korte ture, bør rejser, der varer under 24 timer, og som ikke omfatter indkvartering, samt lejlighedsvist arrangerede pakkerejser ikke være omfattet af direktivet, så det undgås at pålægge de erhvervsdrivende unødvendige byrder.
- (20) Det, der navnlig kendetegner en pakkerejse, er, at mindst én erhvervsdrivende som rejsearrangør er ansvarlig for, at hele pakkerejsen leveres i overensstemmelse med aftalen. Kun i tilfælde, hvor en anden erhvervsdrivende optræder som rejsearrangør af en pakkerejse, bør den erhvervsdrivende, typisk et fysisk eller online rejsebureau, derfor kunne nøjes med at optræde som formidler eller mellemmand og ikke have ansvaret som rejsearrangør. Hvorvidt en erhvervsdrivende optræder som arrangør af den pågældende pakkerejse, bør afhænge af, i hvilken grad den erhvervsdrivende er involveret i sammensætningen af pakkerejsen som defineret i dette direktiv, og ikke af, under hvilken betegnelse den erhvervsdrivende driver sin virksomhed. Når flere erhvervsdrivende opfylder en betingelse, som medfører, at kombinationen af rejseydelser udgør en pakkerejse, og disse erhvervsdrivende ikke har oplyst den rejsende om, hvem af dem der er arrangør af pakkerejsen, bør alle disse erhvervsdrivende anses for rejsearrangører.
- (21) Med hensyn til pakkerejser bør formidlere sammen med rejsearrangøren være ansvarlig for, at der gives tilstrækkelige oplysninger forud for aftalens indgåelse. Samtidig bør det præciseres, at de er ansvarlige for fejl i forbindelse med bestillingen. For at lette kommunikationen, særligt i forhold over landegrænserne, bør de rejsende også kunne kontakte rejsearrangøren gennem den formidler, de har købt pakkerejsen fra.

- (22) Den rejsende bør have alle nødvendige oplysninger inden købet af pakkerejsen, uanset om den sælges ved hjælp af fjernkommunikationsteknik, på forretningsstedet eller ved hjælp af andre former for distribution. Ved videregivelsen af disse oplysninger bør den erhvervsdrivende tage hensyn til de særlige behov hos rejsende, som er specielt sårbare på grund af alder eller fysisk handicap, når den erhvervsdrivende med rimelighed kunne indse, at der var sådanne behov.
- (23) Vigtige oplysninger, f.eks. om de væsentlige kendetegn ved rejseydelserne eller priser, der forekommer i annoncer, på rejsearrangørens webside eller i brochurer som en del af oplysningerne forud for aftalens indgåelse, bør være bindende, medmindre rejsearrangøren forbeholder sig ret til at foretage ændringer, og disse ændringer klart og tydeligt meddeles den rejsende, inden aftalen indgås. Under hensyn til de nye kommunikationsteknologier er der imidlertid ikke længere noget behov for at fastsætte særlige regler om brochurer, men det bør i stedet sikres, at ændringer, der har konsekvenser for opfyldelsen af aftalen, under visse omstændigheder kommunikerer mellem parterne på et varigt medium, hvor der siden er adgang til dem. Det bør altid være muligt at foretage ændringer i oplysningerne, når begge parter i aftalen udtrykkeligt er blevet enige om det.
- (24) Kravene til information i dette direktiv bør være udtømmende, men bør ikke berøre de krav til information, der stilles i anden gældende EU-lovgivning¹⁷.
- (25) Under hensyn til de særlige forhold ved aftaler om pakkerejser, bør der træffes bestemmelse om parternes rettigheder og forpligtelser før og efter pakkerejsens begyndelse, særligt når pakkerejsen ikke leveres i overensstemmelse med aftalen, eller der sker en ændring i visse omstændigheder.
- (26) Da pakkerejser ofte købes lang tid i forvejen, kan der indtræde uforudsete begivenheder. Den rejsende bør derfor under visse betingelser have ret til at overdrage en pakkerejse til en anden rejsende. I disse situationer bør rejsearrangøren kunne kræve sine udgifter betalt, f.eks. hvis en underleverandør opkræver et gebyr for at ændre navnet på den rejsende eller for at annullere en billet til befording og udstede en ny. De rejsende bør også have mulighed for at hæve aftalen når som helst inden pakkerejsens begyndelse mod betaling af en passende godtgørelse og bør have ret til at hæve aftalen uden at betale nogen godtgørelse, når pakkerejsen vil blive væsentligt berørt af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder såsom krig og naturkatastrofe. Der bør særligt anses for at foreligge uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, når det i pålidelige og offentligt tilgængelige rapporter, såsom anbefalinger fra medlemsstaternes myndigheder, frarådes at rejse til bestemmelsesstedet.
- (27) I særlige situationer bør også rejsearrangøren have ret til at opsige aftalen inden pakkerejsens begyndelse uden at betale erstatning, f.eks. hvis minimumsantallet af deltagere ikke er nået, og der i aftalen er taget forbehold for denne mulighed.
- (28) I visse tilfælde bør rejsearrangøren have lov til ensidigt at foretage ændringer i aftalen om en pakkerejse. De rejsende bør dog have ret til at opsige aftalen, hvis de foreslåede ændringer betydeligt forandrer rejseydelsernes væsentlige kendetegn. Det bør kun være muligt at forhøje prisen, hvis prisen på brændstof til befording af passagerer eller skatter og afgifter, der pålægges af en tredjemand, der ikke direkte er involveret i leveringen af de pågældende rejseydelser, er steget, eller valutakurser af relevans for

¹⁷ Jf. direktiv 2000/31/EF og 2006/123/EF samt forordning (EF) nr. 1107/2006, (EF) nr. 1008/2008, (EF) nr. 1371/2007, (EF) nr. 181/2011, (EF) nr. 1177/2010 og (EF) nr. 2111/2005.

pakkerejsen har ændret sig, og der i aftalen udtrykkeligt er taget forbehold for både prisstigninger og prisfald. Prisstigninger bør være begrænset til 10% af pakkerejsens pris.

- (29) Der bør fastsættes regler om retsmidler i tilfælde af mangler i opfyldelsen af aftalen om pakkerejsen. Den rejsende bør have ret til at få en løsning på problemer, og når en betydelig andel af de ydelser, der er indgået aftale om, ikke kan leveres, bør den rejsende have tilbudt alternativer. De rejsende bør også have krav på prisnedsættelse og/eller skadeserstatning. Erstatningen bør også dække godtgørelse for ikkeøkonomisk skade, særlig i tilfælde af en ødelagt ferie, og, når der er en rimelig grund hertil, udgifter, som den rejsende afholdt i forbindelse med, at den pågældende selv løste et problem.
- (30) For at sikre sammenhæng i reglerne bør dette direktivs bestemmelser tilpasses til de internationale konventioner, der omfatter rejseydelser, og med EU-lovgivning om passagerrettigheder. Når rejsearrangøren er ansvarlig for manglende eller mangelfuld levering af de ydelser, der er omfattet af aftalen om pakkerejsen, bør rejsearrangøren kunne påberåbe sig de begrænsninger i tjenesteydernes ansvar, der er fastsat i internationale konventioner, såsom Montrealkonventionen af 1999 om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring¹⁸, konventionen af 1980 om internationale jernbanebefordringer (COTIF)¹⁹ og Athenkonventionen af 1974 om transport af passagerer og deres bagage til søs²⁰. Når det på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder er umuligt at sikre befordring af den rejsende tilbage til afrejsestedet, bør rejsearrangørens forpligtelse til at bære omkostningerne ved den rejsendes fortsatte ophold på bestemmelsesstedet bringes i overensstemmelse med Kommissionens forslag²¹ om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser²².
- (31) Dette direktiv bør ikke gribe ind i rejsendes ret til at rejse erstatningskrav både i henhold til dette direktiv og i henhold til anden relevant EU-lovgivning, så de rejsende fortsat har mulighed for at rejse erstatningskrav over for rejsearrangøren, transportøren eller en anden ansvarlig part eller efter omstændighederne over for flere parter. Det bør præciseres, at de ikke kan kumulere rettigheder med forskelligt retsgrundlag, hvis rettighederne varetager den samme interesse eller har samme formål. Rejsearrangørens ansvar bør ikke være til hinder for retten til at søge regres hos tredjemand, herunder hos tjenesteydere.

¹⁸ 2001/539/EF: Rådets afgørelse af 5. april 2001 om Det Europæiske Fællesskabs godkendelse af konventionen om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring (Montrealkonventionen) (EUT L 194 af 18.7.2001, s. 38).

¹⁹ 2013/103/EU: Rådets afgørelse af 16. juni 2011 om undertegnelse og indgåelse af aftalen mellem Den Europæiske Union og Den Mellestatslige Organisation for Internationale Jernbanebefordringer om Den Europæiske Unions tiltrædelse af konventionen om internationale jernbanebefordringer (COTIF) (EUT L 51 af 23.2.2013, s. 1).

²⁰ 2012/22/EU: Rådets afgørelse af 12. december 2011 om Den Europæiske Unions tiltrædelse af protokollen af 2002 til Athenkonventionen om transport af passagerer og deres bagage til søs, 1974, undtagen artikel 10 og 11 (EUT L 8 af 12.1.2012, s. 1).

²¹ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 261/2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og forordning (EF) nr. 2027/97 om luftfartsselskabers erstatningsansvar ved luftbefordring af passagerer og deres bagage, COM/2013/130 final.

²² EUT L 46 af 17.2.2004, s. 1.

- (32) Hvis den rejsende er kommet ud i vanskeligheder under rejsen eller ferien, bør rejsearrangøren være forpligtet til at straks at yde bistand. Denne bistand bør hovedsagelig bestå i, hvor det er relevant, at informere om forhold såsom lægehjælp, lokale myndigheder og konsular bistand, samt at yde praktisk hjælp, f.eks. med fjernkommunikation og alternative rejseforanstaltninger.
- (33) I sin meddelelse om passagerbeskyttelse i tilfælde af luftfartsselskabers konkurs²³ beskrev Kommissionen foranstaltninger til at forbedre beskyttelsen af rejsende i tilfælde af et luftfartsselskabs konkurs, herunder til en bedre håndhævelse af forordning (EF) nr. 1008/2008 om fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Fællesskabet²⁴ og af forordning (EF) nr. 261/2004 om luftfartspassagerers rettigheder og samarbejde med interessenter inden for branchen, idet den ville overveje et lovgivningsmæssigt initiativ, hvis foranstaltningerne ikke var tilstrækkelige. Meddelelsen vedrører køb af en enkelt bestanddel, nemlig lufttransport, og er derfor uden betydning for de gældende regler om pakkerejser og er ikke til hinder for, at lovgiverne kan træffe bestemmelser om beskyttelse også af købere af andre moderne sammensatte rejseydelse i tilfælde af konkurs og insolvens.
- (34) Medlemsstaterne bør sikre, at rejsende, der køber en pakkerejse eller et formidlet rejsearrangement, fuld ud er beskyttet i tilfælde af, at rejsearrangøren, formidleren af det formidlede rejsearrangement eller en anden af tjenesteyderne går konkurs eller bliver insolvent. De medlemsstater, hvor rejsearrangører af pakkerejser og formidlere af formidlede rejsearrangementer, er etablerede, bør sikre, at de erhvervsdrivende, der tilbyder disse typer kombinationer af rejseydelse, stiller sikkerhed for refusion af alle betalinger, de rejsende har foretaget, og for hjemsendelse af de rejsende i tilfælde af insolvens eller konkurs. Medlemsstaterne bør fortsat have et skøn med hensyn til, hvordan der ydes beskyttelse i tilfælde af insolvens og konkurs, men de bør sikre, at deres nationale ordninger til beskyttelse i tilfælde af insolvens og konkurs er effektive og kan garantere øjeblikkelig hjemsendelse og refusion til alle rejsende, der berøres af konkursen eller insolvensen. Ved fastsættelse af kravene til beskyttelse i tilfælde af konkurs og insolvens bør der tages hensyn til den reelle finansielle risiko ved rejsearrangørens, den relevante formidlers eller tjenesteyderens aktiviteter, herunder til, hvilken type kombination af rejseydelse, de sælger, de forventelige sæsonbestemte afvigelser samt til omfanget af forudbetalingerne og den måde, hvorpå disse sikres. I medfør af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelse i det indre marked²⁵ må denne sikkerhed, når beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens kan ydes i form af en garanti eller forsikring, ikke begrænses til attester udstedt af finansielle operatører, der er etableret i en bestemt medlemsstat.
- (35) Med henblik på fremme af den frie bevægelighed for tjenesteydelse bør medlemsstaterne være forpligtede til at anerkende beskyttelse mod konkurs og insolvens efter loven i etableringsmedlemsstaten. For at lette forvaltningernes samarbejde og tilsyn med virksomheder, der er aktive i forskellige medlemsstater, med hensyn til beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens, bør medlemsstaterne være forpligtede til at udpege centrale kontaktpunkter.
- (36) Aftaler om formidlede rejsearrangementer er ud over at være omfattet af forpligtelsen til at yde beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens og til at informere de

²³ COM(2013) 129 af 18.3.2013.

²⁴ EUT L 293 af 31.10.2008, s. 3.

²⁵ EUT L 376 af 27.12.2006, s. 36.

rejsende om, at den enkelte tjenesteyder alene er ansvarlig for at opfylde aftalen, også omfattet af den almindelige EU-lovgivning om forbrugerbeskyttelse og sektorspecifik EU-lovgivning.

- (37) Rejsende bør ydes beskyttelse i situationer, hvor en formidler arrangerer bestillingen af en pakkerejse eller et formidlet rejsearrangement, og formidleren begår fejl i forbindelse med bestillingen.
- (38) Det bør også stadfæstes, at forbrugerne ikke kan give afkald på rettigheder i henhold til dette direktiv, og at rejsearrangører og erhvervsdrivende, der formidler rejsearrangementer, ikke kan undvige deres forpligtelser ved at hævde, at de alene handler som tjenesteydere, mellemmand eller i anden egenskab.
- (39) Det er nødvendigt, at medlemsstaterne fastsætter regler for, hvilke sanktioner der skal anvendes ved overtrædelse af nationale bestemmelser til gennemførelse af dette direktiv, og sikrer, at de håndhæves. Sanktionerne bør være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelserne og have afskrækkende virkning.
- (40) Vedtagelsen af dette direktiv nødvendiggør en tilpasning af visse retsakter om forbrugerbeskyttelse. Under hensyn til, at Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder²⁶ i sin nuværende affattelse ikke finder anvendelse på aftaler omfattet af direktiv 90/314/EØF, er det nødvendigt at ændre direktiv 2011/83/EU for at sikre, at det finder anvendelse på formidlede rejsearrangementer, og at visse forbrugerrettigheder i det pågældende direktiv også finder anvendelse på pakkerejser.
- (41) Dette direktiv bør ikke berøre Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)²⁷ eller national aftaleret, for så vidt angår de forhold, der ikke er reguleret i direktivet. Eftersom dette direktiv skal bidrage til det indre markeds funktion og til at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, kan dets mål ikke opfyldes af medlemsstaterne og kan bedre nås på EU-plan. Unionen kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går direktivet ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.
- (42) I dette direktiv overholdes de grundlæggende rettigheder og de principper, som anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Direktivet overholder særligt friheden til at oprette og drive egen virksomhed, jf. charterets artikel 16, samtidig med, at der sikres et højt niveau af forbrugerbeskyttelse inden for Unionen i overensstemmelse med charterets artikel 38.
- (43) I henhold til den fælles politiske erklæring af 28. september 2011 fra medlemsstaterne og Kommissionen om forklarende dokumenter har medlemsstaterne forpligtet sig til i tilfælde, hvor det er berettiget, at lade meddelelsen af gennemførelsesforanstaltninger ledsage af et eller flere dokumenter, der forklarer forholdet mellem et direktivs bestanddele og de tilsvarende dele i de nationale gennemførelsesinstrumenter. I forbindelse med dette direktiv finder lovgiver, at fremsendelse af sådanne dokumenter er berettiget —

²⁶ EUT L 304 af 22.11.2011, s. 64.

²⁷ EUT L 177 af 4.7.2008, s. 6.

Kapitel I

Genstand, anvendelsesområde og definitioner

Artikel 1 *Genstand*

Dette direktiv skal bidrage til det indre markeds funktion og til opnåelsen af et højt niveau af forbrugerbeskyttelse ved at tilnærme visse forhold i medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende aftaler om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer, der indgås mellem rejsende og erhvervsdrivende.

Artikel 2 *Anvendelsesområde*

1. Dette direktiv finder med undtagelse af artikel 17 anvendelse på pakkerejser, som erhvervsdrivende udbyder til salg eller sælger til rejsende, og med undtagelse af artikel 4-14, artikel 18 og artikel 21, stk. 1, på formidlede rejsearrangementer.
2. Direktivet finder ikke anvendelse på:
 - (a) pakkerejser og formidlede rejsearrangementer af en varighed på under 24 timer, medmindre de omfatter indkvartering natten over
 - (b) accessoriske ydelser, der omfatter finansielle ydelser
 - (c) pakkerejser og formidlede rejsearrangementer, der købes inden for en rammekontrakt mellem den rejsendes arbejdsgiver og en erhvervsdrivende, der er specialiseret i at arrangere forretningsrejser
 - (d) pakkerejser, hvor højst en af rejseydelserne i artikel 3, stk. 1, litra a), b) og c), sammensættes med en rejseydelse som nævnt i artikel 3, stk. 1, litra d), medmindre denne ydelse udgør en væsentlig andel af pakkerejsen, eller
 - (e) en enkeltstående aftale om en enkelt rejseydelse.

Artikel 3 *Definitioner*

I dette direktiv forstås ved:

- (1) "rejseydelse":
 - (a) personbefordring
 - (b) indkvartering, medmindre det er for tage mere varig bopæl
 - (c) billeje eller
 - (d) enhver anden turistydelse, der ikke er accessorisk i forhold til personbefordringen, indkvarteringen eller billejen.
- (2) "pakkerejse": en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på den samme rejse eller ferie, hvis
 - (a) ydelserne sammensættes af en enkelt erhvervsdrivende, herunder på foranledning af den rejsende eller i overensstemmelse med dennes valg, inden der indgås en aftale om alle ydelserne, eller

- (b) ydelserne, uanset om der indgås separate aftaler med forskellige leverandører af rejseydelser,
 - i) er købt fra et enkelt salgssted som led i den samme bestilling
 - ii) udbydes til salg til en pris, hvor alt er inkluderet, eller til en samlet pris eller faktureres til en pris, hvor alt er inkluderet, eller til en samlet pris
 - iii) averteres til salg eller sælges under betegnelsen "pakkerejse" eller en lignende betegnelse
 - iv) sammensættes efter indgåelsen af en aftale, hvori den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til at vælge mellem et udvalg af forskellige typer rejseydelser, eller
 - v) købes fra forskellige erhvervsdrivende ved bestillingsprocedurer, der indbyrdes er forbundet ved link, når den rejsendes navn eller andre oplysninger, som er nødvendige for at foretage bestillingen, overføres mellem de erhvervsdrivende senest, når bestillingen af den første ydelse bekræftes
- (3) "aftale om en pakkerejse": en aftale om den samlede pakkerejse eller, hvis pakkerejsen skal leveres i henhold til flere aftaler, alle de aftaler, der dækker ydelserne, der er inkluderet i pakkerejsen
- (4) "pakkerejsens begyndelse": påbegyndelsen af leveringen af pakkerejsen
- (5) "formidlet rejsearrangement": en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser, der foretages med henblik på den samme rejse eller ferie uden at udgøre en pakkerejse, og som fører til indgåelsen af separate aftaler med hver enkelt leverandør af rejseydelserne, under forudsætning af, at kombinationen fremhjælpes af en formidler
 - (a) på grundlag af separate bestillinger foretaget ved et enkelt besøg på salgsstedet eller ved en enkelt kontakt til salgsstedet eller
 - (b) gennem køb af andre rejseydelser fra en anden erhvervsdrivende gennem bestillingsprocedurer, der indbyrdes er forbundet ved link tilrettelagt under hensyn til kunden, senest når bestillingen af den første ydelse bekræftes
- (6) "rejsende": enhver, der søger at indgå en aftale inden for dette direktivs anvendelsesområde, eller som har krav på at rejse i henhold til en aftale indgået inden for dette direktivs anvendelsesområde, herunder forretningsrejsende, når disse ikke rejser på grundlag af en rammeaftale med en erhvervsdrivende, der er specialiseret i at arrangere forretningsrejser
- (7) "erhvervsdrivende": enhver, der handler som led i sin forretning, sit erhverv, sit håndværk eller sin profession
- (8) "rejsearrangør": en erhvervsdrivende, der sammensætter og sælger eller tilbyder pakkerejser direkte, gennem en anden erhvervsdrivende eller sammen med en anden erhvervsdrivende; hvis flere erhvervsdrivende opfylder betingelserne i stk. 2, litra b), anses de alle for at være rejsearrangører, medmindre en af dem er blevet udpeget til at være rejsearrangøren, og den rejsende er blevet informeret herom
- (9) "formidler": en erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangør, og som
 - (a) sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg eller

- (b) formidler køb af rejseydelser, der indgår i et formidlet rejsearrangement, ved at bistå de rejsende i indgåelsen af separate aftaler om rejseydelser med forskellige tjenesteydere
- (10) "varigt medium": ethvert medium, som sætter den rejsende eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende på en sådan måde, at de er tilgængelige i en under hensyn til oplysningernes formål tilstrækkelig periode, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger
- (11) "uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder": en situation, som den erhvervsdrivende ikke har nogen indflydelse på, og som ikke kunne afværges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger
- (12) "mangel": det forhold, at de rejseydelser, pakkerejsen omfatter, ikke er blevet erlagt eller ikke er blevet erlagt i overensstemmelse med aftalen.

Kapitel II

Oplysningspligt og indholdet af aftaler om pakkerejser

Artikel 4 *Oplysninger inden aftalens indgåelse*

1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangøren og, når pakkerejsen sælges gennem en formidler, også formidleren, inden den rejsende bliver bundet af en aftale om en pakkerejse eller et tilbud herom, giver den rejsende følgende oplysninger i det omfang, de er relevante for pakkerejsen:
 - (a) rejseydelsernes væsentlige kendetegn:
 - i) rejsemål, rejserute og varigheden af ophold med angivelse af datoer
 - ii) de anvendte befordringsmidler samt disses karakteristika og kategori, steder, datoer og klokkeslæt for af- og hjemrejse eller, hvis det nøjagtige klokkeslæt endnu ikke er kendt, det omtrentlige klokkeslæt for af- og hjemrejse, steder, hvor der gøres ophold undervejs, med angivelse af disse opholds varighed og transportforbindelser
 - iii) indkvarteringstedets beliggenhed og indkvarteringsens vigtigste karakteristika og kategori
 - iv) eventuel forplejning og i givet fald oplysninger om de inkluderede måltider
 - v) besøg, udflugter eller andre ydelser, der er inkluderet i den samlede pris, der er aftalt for pakkerejsen
 - vi) sprog, aktiviteterne vil foregå på, og
 - vii) adgangsforhold for bevægelsehæmmede personer med angivelse af, om der garanteres adgang for sådanne personer under hele rejsen eller ferien
 - (b) rejsearrangørens og, hvor der er en formidler, også formidlerens firmanavn, fysiske adresse, telefonnummer og emailadresse

- (c) den samlede pris for pakkerejsen, inklusive afgifter, og alle eventuelle yderligere gebyrer og andre omkostninger, eller, hvis disse omkostninger ikke med rimelighed kan udregnes på forhånd, oplysning om, at eventuelle yderligere omkostninger skal betales af den rejsende
 - (d) bestemmelser om betaling og, hvis det er relevant, om depositum eller andre økonomiske garantier, som skal betales eller stilles af den rejsende, samt vilkårene herfor
 - (e) oplysning om, hvorvidt der kræves et minimum af deltagere, for at pakkerejsen gennemføres, og om en frist for i påkommende tilfælde at annullere rejsen, hvis dette minimum ikke er nået, idet denne frist skal være på mindst 20 dage inden pakkerejsens begyndelse
 - (f) generelle oplysninger om krav vedrørende pas og visum, der gælder for statsborgere i den pågældende medlemsstat eller de pågældende medlemsstater, med omtrentlig angivelse af, hvor lang tid det tager at få visum, samt oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter
 - (g) bekræftelse af, at ydelserne udgør en pakkerejse i dette direktivs betydning.
2. De oplysninger, der er omhandlet i stk. 1, skal angives klart og tydeligt.

Artikel 5

Bindende oplysninger forud for aftalens indgåelse samt indgåelse af aftalen

1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangøren ikke må foretage ændringer i de oplysninger, der er meddelt den rejsende i henhold til artikel 4, stk. 1, litra a), c), d), e) og g), medmindre rejsearrangøren har forbeholdt sig ret til at foretage ændringer i disse oplysninger og meddelt den rejsende eventuelle ændringer klart og tydeligt, inden indgåelsen af aftalen.
2. Hvis der ikke gives oplysninger om de yderligere gebyrer og andre omkostninger, der er nævnt i artikel 4, stk. 1, litra c), inden aftalens indgåelse, har den rejsende ikke pligt til at betale disse gebyrer eller andre omkostninger.
3. Ved indgåelsen af aftalen eller umiddelbart derefter skal rejsearrangøren give den rejsende en kopi af aftalen eller en bekræftelse af aftalen på et varigt medium.

Artikel 6

Indholdet af aftalen om en pakkerejse og dokumenter, som skal udleveres inden pakkerejsens begyndelse

1. Medlemsstaterne sikrer, at aftaler om pakkerejser er affattet i et almindeligt og forståeligt sprog, og, når aftalerne er skriftlige, at de er let læselige.
2. Aftalen eller bekræftelsen af aftalen skal omfatte alle de oplysninger, der er nævnt i artikel 4. Derudover skal den indeholde følgende oplysninger:
 - (a) den rejsendes særlige krav, som rejsearrangøren har accepteret at opfylde
 - (b) oplysninger om, at rejsearrangøren
 - i) er ansvarlig for, at alle de rejseydelser, der er inkluderet, leveres i overensstemmelse med aftalen
 - ii) er forpligtet til at yde den rejsende bistand, jf. artikel 14, hvis den pågældende er i vanskeligheder

- iii) er forpligtet til at sikre beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens, jf. artikel 15, med henblik på refusion og hjemsendelse, med oplysning om navnet på den enhed, der yder beskyttelsen, og dens kontaktoplysninger, herunder dens fysiske adresse
 - (c) nærmere oplysninger om et kontaktpunkt, hvor den rejsende kan indgive klage over mangler, som den rejsende opdager på stedet
 - (d) navn, fysisk adresse, telefonnummer og emailadresse på rejsearrangørens lokale repræsentant eller kontaktpunkt, hvor en rejsende i vanskeligheder kan bede om bistand, eller hvis der ikke er en sådan repræsentant eller et sådant kontaktpunkt, et telefonnummer, den rejsende kan ringe til i nødstilfælde, eller oplysninger om en anden måde, hvorpå rejsearrangøren kan kontaktes
 - (e) oplysninger om, at den rejsende kan opsigte aftalen når som helst inden pakkerejsens begyndelse mod betaling af passende godtgørelse eller et rimeligt standardiseret opsigelsesgebyr, hvis et sådant gebyr er angivet i henhold til artikel 10, stk. 1
 - (f) i tilfælde af mindreårige deltagere i en pakkerejse, der omfatter indkvartering, oplysninger om, hvordan der kan opnås direkte kontakt med den mindreårige eller den person, der er ansvarlig på den mindreåriges opholdssted
 - (g) oplysninger om eventuelle alternative og online ordninger til tvistbilæggelse.
3. De oplysninger, der er omhandlet i stk. 2, skal angives klart og tydeligt.
4. I god tid inden pakkerejsens begyndelse skal rejsearrangøren give den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter, herunder oplysninger om de nøjagtige tidspunkter for afrejse, midlertidige ophold undervejs, transportforbindelser og ankomst.

Kapitel III

Ændringer i aftalen inden pakkerejsens begyndelse

Artikel 7

Overdragelse af aftalen til en anden rejsende

1. Medlemsstaterne sikrer, at en rejsende kan overdrage aftalen til en person, der opfylder alle betingelserne i aftalen, hvis den rejsende har underrettet rejsearrangøren herom på et varigt medium i rimelig tid inden pakkerejsens begyndelse.
2. Overdrageren af aftalen og den, til hvem den overdrages, hæfter solidarisk for betalingen af det udestående beløb og for eventuelle yderligere gebyrer eller andre omkostninger i forbindelse med overdragelsen. Disse omkostninger må ikke være urimelige og må under alle omstændigheder ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Artikel 8

Ændring af prisen

1. Medlemsstaterne sikrer, at priser ikke kan ændres, medmindre der i aftalen udtrykkeligt er taget forbehold for muligheden for prisstigninger, og den indeholder en forpligtelse for rejsearrangøren til i samme omfang at nedsætte prisen som en direkte følge af:

- (a) ændringer i udgifter til brændstof til befordring af passagerer
 - (b) ændringer i størrelsen af afgifter af eller gebyrer for de inkluderede rejseydelser, som er foretaget af en tredjemand, der ikke direkte er involveret i leveringen af pakkerejsen, herunder turistskatter, lufthavns- og havneskatter samt landings- og startafgifter, og
 - (c) ændringer i valutakurser, som er af betydning for pakkerejsen.
2. Prisstigningen i stk. 1 må ikke overstige 10% af pakkerejsens pris.
 3. Prisstigningen i stk. 1 er kun gyldig, hvis rejsearrangøren underretter den rejsende om den med angivelse af en begrundelse og en beregning på et varigt medium senest 20 dage forud for pakkerejsens begyndelse.

Artikel 9

Ændring af andre aftalevilkår

1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangøren ikke inden pakkerejsens begyndelse ensidigt kan ændre andre vilkår i aftalen end prisen, medmindre
 - (a) rejsearrangøren har forbeholdt sig ret hertil i aftalen
 - (b) ændringen er ubetydelig, og
 - (c) rejsearrangøren klart og tydeligt oplyser den rejsende herom på et varigt medium.
2. Hvis rejsearrangøren inden pakkerejsens begyndelse er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes væsentlige kendetegn, jf. artikel 4, stk. 1, litra a), eller et særligt krav, jf. artikel 6, stk. 2, litra a), skal rejsearrangøren snarest muligt på et varigt medium klart og tydeligt give den rejsende oplysninger om
 - (a) de foreslåede ændringer
 - (b) at den rejsende inden en nærmere fastsat rimelig frist kan opsige aftalen uden at skulle betale, og at den rejsende ellers vil blive anset for at have accepteret den foreslåede ændring.
3. Hvis de i stk. 2 omhandlede ændringer af aftalen medfører, at pakkerejsen får en ringere kvalitet eller er forbundet med lavere omkostninger, har den rejsende krav på en passende nedsættelse af prisen.
4. Hvis aftalen opsiges, jf. stk. 2, litra b), refunderer rejsearrangøren alle beløb, han har modtaget fra den rejsende, inden fjorten dage efter opsigelsen af aftalen. Den rejsende skal efter omstændighederne have ret til erstatning i henhold til artikel 12.

Artikel 10

Opsigelse af aftalen inden pakkerejsens begyndelse

1. Medlemsstaterne sikrer, at den rejsende kan opsige aftalen inden pakkerejsens begyndelse mod at betale rejsearrangøren en passende erstatning. Der kan i aftalen fastsættes rimelige, standardiserede opsigelsesgebyrer under hensyn til opsigelsestidspunktet, sædvanligt sparede omkostninger og indtægter fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Er der ikke fastsat standardiserede opsigelsesgebyrer, skal erstatningen svare til pakkerejsens pris fradraget de udgifter, rejsearrangøren har sparet.

2. Den rejsende skal have ret til at opsige aftalen inden pakkerejsens begyndelse uden at betale erstatning i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, der indtræffer på bestemmelsesstedet eller i umiddelbar nærhed heraf, og som pakkerejsen vil blive væsentligt berørt af.
3. Arrangøren kan opsige aftalen uden at betale den rejsende erstatning, hvis
 - (a) antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, er lavere end det minimum, der er anført i aftalen, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelsen inden den i aftalen fastsatte frist og senest 20 dage inden pakkerejsens begyndelse, eller
 - (b) rejsearrangøren er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder og underretter den rejsende om opsigelsen snarest muligt inden pakkerejsens begyndelse
4. I tilfælde af opsigelse i henhold til stk. 1, 2 og 3 skal rejsearrangøren refundere den rejsende de beløb, som denne har betalt, men ikke har pligt til at erlægge, inden fjorten dage.

KAPITEL IV

Levering af pakkerejsen

Artikel 11

Ansvar for levering af pakkerejsen

1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangøren er ansvarlig for leveringen af rejseudgifter, der er inkluderet i aftalen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre tjenesteydere.
2. Hvis ydelserne ikke leveres i overensstemmelse med aftalen, afhjælper rejsearrangøren manglerne, medmindre dette indebærer en uforholdsmæssig stor byrde for ham.
3. Hvis en væsentlig del af ydelserne ikke kan leveres i overensstemmelse med det aftalte, skal rejsearrangøren træffe egnede alternative foranstaltninger uden yderligere udgifter for den rejsende med henblik på pakkerejsens fortsættelse, herunder når den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet ikke leveres i overensstemmelse med det aftalte.
4. Hvis det er umuligt for rejsearrangøren at tilbyde egnede alternative foranstaltninger, eller den rejsende ikke accepterer de foreslåede alternative foranstaltninger under henvisning til, at de ikke er en tilsvarende ydelse i forhold til det aftalte, skal rejsearrangøren, for så vidt som pakkerejsen omfatter befordring af passagerer, sørge for tilsvarende befordring af den rejsende til afrejsestedet eller til et andet sted, som den rejsende har samtykket i, uden yderligere udgifter for den rejsende og skal efter omstændighederne yde den rejsende erstatning i henhold til artikel 12.
5. Når det er umuligt rettidigt at gennemføre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, skal rejsearrangøren bære omkostningerne ved det forlængede ophold, dog højst 100 EUR pr. nat i tre nætter for hver rejsende.
6. Omkostningsbegrænsningen i stk. 5 finder ikke anvendelse på bevægelseshæmmede personer, jf. definitionen i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1107/2006 af 5. juli 2006 om handicappede og bevægelseshæmmede personers

rettigheder, når de rejser med fly²⁸, og andre personer, der ledsager dem, gravide kvinder og uledsagede børn samt personer, der har behov for særlig lægelig assistance, for så vidt som rejsearrangøren er blevet underrettet om deres særlige behov mindst 48 timer inden pakkerejsens begyndelse. Rejsearrangøren kan ikke påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder for at begrænse de i stk. 5 omhandlede omkostninger, hvis den relevante transportør ikke kan gøre sådanne omstændigheder gældende i henhold til gældende EU-lovgivning.

7. Hvis de alternative foranstaltninger medfører, at pakkerejsen får en ringere kvalitet eller er forbundet med lavere omkostninger, skal den rejsende have ret til nedsættelse af prisen og efter omstændighederne til erstatning i henhold til artikel 12.

Artikel 12 *Prisnedsættelse og erstatning*

1. Medlemsstaterne sørger for, at den rejsende har ret til en passende nedsættelse af prisen, når:
 - (a) pakkerejsen i en periode har været behæftet med en mangel, eller
 - (b) de alternative foranstaltninger, jf. artikel 11, stk. 3 og 4, medfører, at pakkerejsen får en ringere kvalitet eller er forbundet med lavere omkostninger.
2. Den rejsende skal have ret til at få erstatning fra rejsearrangøren for enhver skade, herunder godtgørelse for ikkeøkonomisk skade, som den rejsende lider som følge af mangler.
3. De rejsende har ikke ret til prisnedsættelse eller erstatning for skade, hvis:
 - (a) rejsearrangøren godtgør, at manglen
 - i) kan tilskrives den rejsende selv
 - ii) kan tilskrives en tredjemand, som ikke har forbindelse med leveringen af de aftalte ydelser, og er uforudselig eller uundgåelig, eller
 - iii) skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, eller
 - (b) den rejsende har undladt snarest muligt at underrette rejsearrangøren om en mangel, som den rejsende har konstateret på stedet, hvis dette krav om underretning klart og udtrykkeligt var anført i aftalen og er rimeligt under hensyn til sagens omstændigheder.
4. For så vidt som internationale konventioner, hvoraf Unionen er bundet, begrænser omfanget af den erstatning, en tjenesteyder, der udfører en ydelse, der indgår i en pakkerejse, skal betale, eller betingelserne herfor, finder de samme begrænsninger anvendelse på rejsearrangøren. For så vidt som internationale konventioner, hvoraf Unionen ikke er bundet, begrænser den erstatning, som skal betales af en tjenesteyder, kan medlemsstaterne begrænse den erstatning, som skal betales af rejsearrangøren, i overensstemmelse hermed. I andre tilfælde kan den erstatning, som skal betales af rejsearrangøren, begrænses ved aftalen; begrænsningen må dog ikke gælde personskade eller skade, der er forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt, og erstatningen må ikke begrænses til under tre gange pakkerejsens samlede pris.

²⁸ EUT L 204 af 26.7.2006, s. 1.

5. Ret til erstatning eller prisnedsættelse i henhold til dette direktiv er uden virkning for rejsendes rettigheder i henhold til forordning (EF) nr. 261/2004²⁹, forordning (EF) nr. 1371/2007³⁰, forordning (EU) nr. 1177/2010³¹ og forordning (EF) nr. 181/2011³². Rejsende skal have ret til at indbringe krav efter dette direktiv og efter disse forordninger, men kan ikke for de samme forhold kumulere rettigheder med flere forskellige retsgrundlag, hvis rettighederne varetager de samme interesser eller har samme mål.
6. Fristen for indbringelse af krav i henhold til denne artikel må ikke være under et år.

Artikel 13

Mulighed for at kontakte rejsearrangøren gennem formidleren

Medlemsstaterne sikrer, at den rejsende kan rette henvendelser, klager og krav vedrørende pakkerejsens gennemførelse direkte til den formidler, pakkerejsen blev købt igennem. Formidleren skal videresende henvendelserne, klagerne og kravene til rejsearrangøren hurtigst muligt. Med henblik på overholdelsen af tids- og forældelsesfrister anses meddelelser for at være modtaget af rejsearrangøren, når de er modtaget af formidleren.

Artikel 14

Forpligtelse til at yde bistand

Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangøren straks yder rejsende, der er i vanskeligheder, bistand, herunder ved at

- (a) give relevante oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder og konsulær bistand samt
- (b) bistå den rejsende med fjernkommunikation og med at træffe alternative rejseforanstaltninger.

Rejsearrangøren skal kunne opkræve et rimeligt gebyr for denne bistand, hvis situationen skyldes den rejsendes uagtsomme eller forsætlige adfærd.

Kapitel V

Beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens

Artikel 15

Omfanget og effektiviteten af beskyttelsen i tilfælde af konkurs eller insolvens

1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangører og formidlere af formidlede rejsearrangementer, når disse er etableret på medlemsstatens område, erhverver en garanti vedrørende tilfælde af konkurs eller insolvens for, at alle de rejsendes betalinger refunderes effektivt og hurtigt, og at de rejsende i det omfang, befordring af passagerer er inkluderet, effektivt og hurtigt hjemsendes.
2. Beskyttelsen i tilfælde af konkurs eller insolvens, jf. stk. 1, skal tage hensyn til den reelle finansielle risiko ved den pågældende erhvervsdrivendes aktiviteter. Garantien

²⁹ EUT L 46 af 17.2.2004, s. 1.

³⁰ EUT L 315 af 3.12.2007, s. 14.

³¹ EUT L 334 af 17.2.2010, s. 1.

³² EUT L 55 af 28.2.2011, s. 1.

skal dække de rejsende, uanset hvor deres bopælssted og afrejsested er beliggende, og hvor pakkerejsen eller det formidlede rejsearrangement blev solgt.

Artikel 16

Gensidig anerkendelse af beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens og samarbejde mellem forvaltningerne

1. Medlemsstaterne skal anse enhver beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens for at opfylde kravene i deres nationale regler til gennemførelse af artikel 15, når rejsearrangøren eller formidleren af formidlede rejsearrangementer har erhvervet beskyttelsen i henhold til reglerne til gennemførelse af artikel 15 i sin egen etableringsmedlemsstat.
2. Medlemsstaterne udpeger centrale kontaktpunkter til at lette forvaltningernes samarbejde og tilsyn med rejsearrangører og formidlere af formidlede rejsearrangementer, som opererer i forskellige medlemsstater. De underretter de øvrige medlemsstater og Kommissionen om kontaktoplysningerne for kontaktpunkterne.
3. De centrale kontaktpunkter stiller alle nødvendige oplysninger til rådighed for hinanden om deres nationale ordninger for beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens og om, hvilket organ eller hvilke organer der yder konkrete erhvervsdrivende, der er etableret på deres område, beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens. De giver hinanden adgang til eventuelle lister over de rejsearrangører og formidlere af formidlede rejsearrangementer, som opfylder deres forpligtelser med hensyn til beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens.
4. Hvis en medlemsstat er i tvivl om, hvorvidt der er sikret beskyttelse i tilfælde af konkurs eller insolvens med hensyn til en rejsearrangør eller en formidler af formidlede rejsearrangementer, som er etableret i en anden medlemsstat og opererer på medlemsstatens eget område, skal medlemsstaten søge nærmere oplysninger hos etableringsmedlemsstaten. Medlemsstaterne skal besvare forespørgsler fra andre medlemsstater senest 15 dage efter modtagelsen.

Kapitel VI

Formidlede rejsearrangementer

Artikel 17

Oplysningskrav i forbindelse med formidlede rejsearrangementer

Medlemsstaterne sikrer, at den erhvervsdrivende, der formidler et køb af formidlede rejsearrangementer, inden den rejsende bliver bundet af aftalen om et formidlet rejsearrangement eller af tilbuddet herom, klart og tydeligt giver oplysninger om:

- a) at hver tjenesteyder er eneansvarlig for sin egen ydelses levering i overensstemmelse med det aftalte, og
- b) at den rejsende ikke vil have de rettigheder, som dette direktiv udelukkende indrømmer rejsende på pakkerejser, men vil have krav på refusion af forudbetalte beløb og, for så vidt som aftalen omfatter befordring af passagerer, på hjemsendelse i tilfælde af, at formidleren selv eller en af tjenesteyderne rammes af konkurs eller insolvens.

Kapitel VII

Almindelige bestemmelser

Artikel 18

Særlige forpligtelser for formidleren, når rejsearrangøren er etableret uden for EØS-området

Når rejsearrangøren er etableret uden for EØS-området, og formidleren er etableret i en medlemsstat, skal rejsearrangørens forpligtelser i henhold til kapitel IV og V påhvile formidleren, medmindre denne godtgør, at rejsearrangøren overholder kapitel IV og V.

Artikel 19

Erstatningsansvar for fejl i forbindelse med bestillingen

Medlemsstaterne sikrer, at en formidler, der har accepteret at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller af et formidlet rejsearrangement, eller som formidler bestillingen af sådanne ydelser, ifalder erstatningsansvar for fejl, der er begået under bestillingen, medmindre fejlene skyldes den rejsende selv eller uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Artikel 20

Regres

Når en rejsearrangør eller, i henhold til artikel 15 eller 18, en formidler betaler erstatning, indrømmer prisnedsættelser eller opfylder andre forpligtelser, der påhviler den pågældende i henhold til dette direktiv, må ingen bestemmelser i direktivet eller i national ret fortolkes således, at de indebærer en begrænsning i arrangørens eller formidlerens ret til at søge regres fra en tredjemand, som har medvirket til den begivenhed, der gav anledning til erstatningen, prisnedsættelsen eller de andre forpligtelser.

Artikel 21

Direktivets ufravigelige karakter

1. En erklæring fra en rejsearrangør om, at han udelukkende handler som udbyder af en rejseydelse, som mellemmand eller i enhver anden egenskab, eller om, at en pakkerejse ikke udgør en pakkerejse i dette direktivs betydning, kan ikke medføre, at rejsearrangøren unddrages de forpligtelser, der påhviler rejsearrangøreren i henhold til dette direktiv.
2. Rejsende kan ikke give afkald på de rettigheder, der tilkommer dem i henhold til de nationale foranstaltninger, der gennemfører dette direktiv.
3. Aftalevilkår og erklæringer fra den rejsende, som direkte eller indirekte indebærer et afkald eller en begrænsning i de rettigheder, der er tillagt rejsende i medfør af dette direktiv, eller som har til formål at omgå anvendelsen af dette direktiv, er ikke bindende for den rejsende.

Artikel 22
Håndhævelse

Medlemsstaterne sørger for, at der er tilstrækkelige og effektive midler til at sikre overholdelsen af dette direktiv.

Artikel 23
Sanktioner

Medlemsstaterne fastsætter regler om, hvilke sanktioner de håndhævende organer kan pålægge erhvervsdrivende for overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelserne og have afskrækkende virkning.

Artikel 24
Kommissionens rapportering og revision

Kommissionen forelægger inden [5 år fra direktivets ikrafttrædelse] en rapport om direktivets anvendelse for Europa-Parlamentet og Rådet. Denne rapport ledsages om nødvendigt af lovgivningsmæssige forslag med henblik på at tilpasse direktivet til udviklingen inden for rejsendes rettigheder.

Artikel 25
Ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2011/83/EU

1. I bilaget til forordning (EF) nr. 2006/2004 affattes punkt 5 således:
"5. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv [nærværende direktiv] af [vedtagelsesdato] om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (EUT [...])."
2. I direktiv 2011/83/EU affattes artikel 3, stk. 3, litra g), således:
"g) om pakkerejser som defineret i artikel 3, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv [...] af [vedtagelsesdato] om pakkerejser og formidlede rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (EUT [...]), dog med undtagelse af artikel 8, stk. 2, og artikel 19, 21 og 22."

KAPITEL VIII **AFSLUTTENDE BESTEMMELSER**

Artikel 26
Ophævelse

Direktiv 90/314/EØF ophæves med virkning fra [18 måneder efter nærværende direktivs ikrafttræden].

Henvisninger til det ophævede direktiv gælder som henvisninger til nærværende direktiv og læses efter sammenligningstabellen i bilag I til nærværende direktiv.

Artikel 27
Gennemførelse

1. Medlemsstaterne vedtager og offentliggør senest den [18 måneder efter direktivets ikrafttrædelsesdato] de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme dette direktiv. De tilsender straks Kommissionen disse love og bestemmelser.
2. De anvender disse love og bestemmelser fra [18 måneder efter direktivets ikrafttrædelse].
3. Lovene og bestemmelserne skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.
4. Medlemsstaterne tilsender Kommissionen de vigtigste nationale retsfor skrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 28
Ikrafttræden

Dette direktiv træder i kraft på [tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*].

Artikel 29
Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den [...].

På Europa-Parlamentets vegne
Formand

På Rådets vegne
Formand

BILAG I³³

Nummereringen af artiklerne i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure.	Nummereringen af artiklerne i nærværende direktiv
Artikel 1	Artikel 1 (ændret)
Artikel 2, stk. 1	Artikel 3, stk. 2, (ændret) og artikel 2, stk. 2, litra a)
Artikel 2, stk. 2	Artikel 3, stk. 8, (ændret)
Artikel 2, stk. 3	Artikel 3, stk. 9, (ændret)
Artikel 2, stk. 4	Artikel 3, stk. 6 (ændret)
Artikel 2, stk. 5	Artikel 3, stk. 3, (ændret)
Artikel 3, stk. 1	Udgået
Artikel 3, stk. 2	Udgået, men hovedbestanddelene er indarbejdet i artikel 4 og 5 (ændret)
Artikel 4, stk. 1	Artikel 4, stk. 1, (ændret) artikel 6, stk. 2, (ændret) og artikel 6, stk. 4, (ændret)
Artikel 4, stk. 1, litra b), nr. iv)	Udgået
Artikel 4, stk. 2, litra a)	Artikel 6, stk. 2, (ændret)
Artikel 4, stk. 2, litra b)	Artikel 5, stk. 3, (ændret) og artikel 6, stk. 1 og 3, (ændret)
Artikel 4, stk. 2, litra c)	Udgået
Artikel 4, stk. 3	Artikel 7 (ændret)
Artikel 4, stk. 4	Artikel 8 (ændret)
Artikel 4, stk. 5	Artikel 9, stk. 2, (ændret)
Artikel 4, stk. 6	Artikel 9, stk. 3 og 4, (ændret) og artikel 10, stk. 3 og 4, (ændret)

³³

Denne tabel er kun til orientering. Når en artikel i kolonnen vedrørende nærværende direktiv står opført som svarende til en artikel i direktiv 90/314/EØF, betyder dette, at i det mindste visse elementer af en regel i direktiv 90/314/EØF også findes i nærværende direktiv, men det betyder ikke, at ordlyden af de pågældende bestemmelser er den samme.

Artikel 4, stk. 7	Artikel 11, stk. 3, 4 og 7, (ændret)
Artikel 5, stk. 1	Artikel 11, stk. 1, (ændret)
Artikel 5, stk. 2	Artikel 12, stk. 2, 3 og 4, (ændret) og artikel 14 (ændret)
Artikel 5, stk. 3	Artikel 21, stk. 3, (ændret)
Artikel 5, stk. 4	Artikel 6, stk. 2, litra c), (ændret) og artikel 12, stk. 3, litra b), (ændret)
Artikel 6	Artikel 11, stk. 2, (ændret)
Artikel 7	Artikel 15 (ændret) og artikel 16 (ændret)
Artikel 8	Udgået
Artikel 9, stk. 1	Artikel 27, stk. 1, 2 og 3, (ændret)
Artikel 9, stk. 2	Artikel 27, stk. 4, (ændret)
Artikel 10	Artikel 29

FINANSIERINGSOVERSIGT

1. FORSLAGETS/INITIATIVETS RAMME

- 1.1. Forslagets/initiativets betegnelse
- 1.2. Berørt(e) politikområde(r) inden for ABM/ABB-strukturen
- 1.3. Forslagets/initiativets art
- 1.4. Mål
- 1.5. Forslagets/initiativets begrundelse
- 1.6. Varighed og finansielle virkninger
- 1.7. Påtænkt(e) forvaltningsmetode(r)

2. FORVALTNINGSFORANSTALTNINGER

- 2.1. Bestemmelser om kontrol og rapportering
- 2.2. Forvaltnings- og kontrolsystem
- 2.3. Foranstaltninger til forebyggelse af svig og uregelmæssigheder

3. FORSLAGETS/INITIATIVETS ANSLÅEDE FINANSIELLE VIRKNINGER

- 3.1. Berørt(e) udgiftspost(er) på budgettet og udgiftsområde(r) i den flerårige finansielle ramme
- 3.2. Anslåede virkninger for udgifterne
 - 3.2.1. *Sammenfatning af de anslåede virkninger for udgifterne*
 - 3.2.2. *Anslåede virkninger for aktionsbevillingerne*
 - 3.2.3. *Anslåede virkninger for administrationsbevillingerne*
 - 3.2.4. *Forenelighed med indeværende flerårige finansielle ramme*
 - 3.2.5. *Tredjemands bidrag til finansieringen*
- 3.3. Anslåede virkninger for indtægterne

FINANSIERINGSOVERSIGT

1. FORSLAGETS/INITIATIVETS RAMME

1.1. Forslagets/initiativets betegnelse

Forslag til revision af direktiv 90/314/EØF om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure

1.2. Berørt(e) politikområde(r) inden for ABM/ABB-strukturen³⁴

Afsnit 33 – Retlige anliggender

1.3. Forslagets/initiativets art

X Forslaget/initiativet drejer sig om en **ny foranstaltning**

Forslaget/initiativet drejer sig om en ny foranstaltning som opfølgning på et pilotprojekt/en forberedende foranstaltning³⁵

Forslaget/initiativet vedrører en **forlængelse af en eksisterende foranstaltning**

Forslaget/initiativet drejer sig om omlægning af en foranstaltning til en ny foranstaltning

1.4. Mål

1.4.1. *Det eller de af Kommissionens flerårige strategiske mål, som forslaget/initiativet vedrører*

Gøre det muligt for enkeltpersoner i deres egenskab af forbrugere og erhvervsdrivende i det indre marked at gøre deres rettigheder, der følger af EU-retten, gældende og derved sikre anvendelsen af det europæiske retsområde.

1.4.2. *Specifikke mål og berørte ABM/ABB-aktiviteter*

Specifikt mål nr.

Forenkle grænseoverskridende handel i det indre marked og styrke forbrugernes tillid

Berørte ABM/ABB-aktiviteter

33 02

³⁴ ABM: Activity Based Management (aktivitetsbaseret ledelse).

ABB: Activity Based Budgeting (aktivitetsbaseret budgetlægning).

³⁵ Jf. artikel 49, stk. 6, litra a) eller b), i finansforordningen.

1.4.3. Forventede resultater og virkninger

Angiv, hvilke virkninger forslaget/initiativet forventes at få for modtagerne/målgruppen.

- Sikre mere lige og rimelige konkurrencevilkår for virksomheder, der opererer på markedet for rejser
- Øge det grænseoverskridende udbud af pakkerejser ved at begrænse omkostningerne ved og hindringerne for grænseoverskridende handel på markedet for pakkerejser
- Reducere den skade, forbrugerne påføres, og øge gennemsigtigheden for rejsende, som køber kombinationer af rejseydelser

1.4.4. Virknings- og resultatindikatorer

Angiv indikatorerne til kontrol af forslagens/initiativets gennemførelse.

- Stigningen i den grænseoverskridende handel på markedet for pakkerejser
- Størrelsen af efterlevelsedomkostningerne for virksomheder, der opererer på markedet for pakkerejser
- Stigningen i antallet af forbrugere, der er beskyttet, når de tager på ferie
- Faldet i antallet af forbrugere, der oplever problemer ved forskellige typer af rejsearrangementer

1.5. Forslagets/initiativets begrundelse

1.5.1. Behov, der skal opfyldes på kort eller lang sigt

- Præcisere og modernisere omfanget af rejsendes beskyttelse i forbindelse med køb af kombinationer af rejseydelser i forbindelse med den samme rejse eller ferie ved at lade særlige online-pakker og formidlede rejsearrangementer være omfattet af det reviderede direktiv, samtidig med at omfanget af beskyttelsen af reservationer, der foretages gennem traditionelle rejsebureauer, præciseres. Dette vil føre til større gennemsigtighed for alle aktører på markedet
- Sikre de rejsende bedre information om de rejseprodukter, de køber, og give dem mere gennemsigtige retsmidler, hvis noget går galt, og dermed i væsentligt omfang udbedre den skade, de har lidt
- Minimere hindringerne for grænseoverskridende handel og reducere efterlevelsedomkostningerne for erhvervsdrivende, der ønsker at sælge pakker på tværs af grænserne

1.5.2. Merværdien ved en indsats fra EU's side

- Forslaget vil afhjælpe fragmenteringen af det indre marked, som skaber konkurrencefordrejning hindringer for erhvervsdrivende, der opererer på tværs af grænserne, samt styrke beskyttelsen af forbrugerne, idet der tages hensyn til den seneste markedsudvikling.
- Dette formål kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne på grund af de eksisterende forskelle mellem de nationale lovgivninger, som er årsag til hindringer på det indre marked og konkurrencefordrejning. Hvis medlemsstaterne tager fat på den seneste markedsudvikling samt huller og uoverensstemmelser i EU-retten på ukoordineret vis, vil det skabe endnu større fragmentering af det indre marked og forværre problemet.

1.5.3. *Erfaringer fra lignende foranstaltninger*

- Vedtagelsen af direktivet om pakkerejser i 1990 ydede et væsentligt bidrag til udviklingen af det indre marked, øgede konkurrencen og forbedrede den generelle kvalitet af udbuddet. Det moderniserede direktiv skulle give tilsvarende positive resultater for forbrugerne og erhvervslivet.
- Direktivet om forbrugerrettigheder har næsten samme mål som den nuværende revision, dvs. at begrænse hindringer for grænseoverskridende handel og sikre et højt niveau af forbrugerbeskyttelse. Da direktivet tidligst vil blive anvendt i alle medlemsstater den 13. juni 2014, er erfaringerne begrænsede.

1.5.4. *Sammenhæng med andre relevante instrumenter og eventuel synergivirkning*

- Dette forslag er i overensstemmelse med målet om at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, da det indeholder bindende regler, som beskytter den rejsende, og som hverken medlemsstaterne eller de erhvervsdrivende kan fravige til skade for forbrugeren.
- Forslaget supplerer gældende EU-ret, navnlig direktivet om urimelige kontraktvilkår (1993/13/EØF), direktivet om urimelig handelspraksis (2005/29/EF), direktivet om forbrugerrettigheder (2011/83/EU), forordninger om passagerers rettigheder (forordning (EF) nr. 2004/261, (EF) nr. 1371/2007, (EF) nr. 1177/2010 og (EF) nr. 181/2011) samt direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel og 2006/123/EF om tjenesteydelser i det indre marked.
- Endvidere skal forslaget supplere forordning (EF) nr. 593/2008 (Rom I) om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser og forordning nr. 44/2001 (Bruxelles I) om lovgivning om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område. Navnlig ændrer den ikke deres henvisninger til rejsepakker som nærmere beskrevet af EU-Domstolen i forenede sager C-585/08 og C-144/09 ("Pammer" og "Alpenhof").

1.6. Varighed og finansielle virkninger

Forslag/initiativ af **begrænset varighed**

- Forslag/initiativ gældende fra [DD/MM]ÅÅÅÅ til [DD/MM]ÅÅÅÅ
- Finansielle virkninger fra ÅÅÅÅ til ÅÅÅÅ

X Forslag/initiativ af **ubegrænset varighed**

- Iværksættelse med en indkøringsperiode fra n til n+3
- Derefter gennemførelse i fuldt omfang.

1.7. Påtænkt(e) forvaltningsmetode(r)³⁶

X Direkte central forvaltning ved Kommissionen

Indirekte central forvaltning ved uddelegering af gennemførelsesopgaver til:

- gennemførelsesorganer
- organer oprettet af Fællesskaberne³⁷
- nationale offentligtretlige organer/organer med offentlige tjenesteydelsesopgaver
- personer, som har fået pålagt at gennemføre specifikke aktioner i henhold til afsnit V i traktaten om Den Europæiske Union, og som er identificeret i den relevante basisretsakt, jf. finansforordningens artikel 49

Delt forvaltning med medlemsstaterne

Decentral forvaltning i samarbejde med tredjelande

Fælles forvaltning med internationale organisationer (*angives nærmere*)

Hvis der angives flere forvaltningsmetoder, gives der en nærmere forklaring i afsnittet "Bemærkninger".

Bemærkninger

Gennemførelsen forventes ikke at kræve betydelige midler.

³⁶ Forklaringer vedrørende forvaltningsmetoder og henvisninger til finansforordningen findes på webstedet BudgWeb: http://www.cc.cec/budg/man/budgmanag/budgmanag_en.html.

³⁷ Organer omhandlet i finansforordningens artikel 185.

2. FORVALTNINGSFORANSTALTNINGER

2.1. Bestemmelser om rapportering og opfølgning

Angiv hyppighed og betingelser.

- Kommissionen forelægger inden fem år fra dette direktivs ikrafttrædelse en rapport om direktivets anvendelse for Europa-Parlamentet og Rådet. Denne rapport ledsages om nødvendigt af lovgivningsmæssige forslag med henblik på at tilpasse direktivet til udviklingen med hensyn til rejsendes rettigheder.

2.2. Forvaltnings- og kontrolsystem

2.2.1. Konstaterede risici

- Forsinket gennemførelse af direktivet i medlemsstaterne

2.2.2. Påtænkt(e) kontrolmetode(r)

- Kommissionens almindelige kontrol-/traktatbrudsprocedurer vedrørende gennemførelsen og håndhævelsen af direktivet

2.2.3. Omkostninger og fordele ved kontrollen og omfanget af sandsynlig misligholdelse

- Standardomkostninger ved kontrol af gennemførelsen og eventuelle overtrædelsesprocedurer

2.3. Foranstaltninger til forebyggelse af svig og uregelmæssigheder

Angiv eksisterende eller påtænkte forebyggelses- og beskyttelsesforanstaltninger.

- Ikke relevant

3. FORSLAGETS/INITIATIVETS ANSLÅEDE FINANSIELLE VIRKNINGER

3.1. Berørt(e) udgiftspost(er) på budgettet og udgiftsområde(r) i den flerårige finansielle ramme

- Eksisterende udgiftsposter på budgettet

I samme rækkefølge som udgiftsområderne i den flerårige finansielle ramme og budgetposterne.

Udgiftsområde i den flerårige finansielle ramme	Budgetpost	Udgiftens art	Bidrag			
	Nummer [Betegnelse.....]		OB/IOB ³⁸	fra EFTA-lande ³⁹	fra kandidatlande ⁴⁰	fra tredjelande
	33 02 01 – Rettigheder og borgerskab – Sikring af beskyttelsen af rettigheder og bemyndigelse af borgerne	OB	Nej	Nej	Nej	Nej

- Nye budgetposter, som der er søgt om

I samme rækkefølge som udgiftsområderne i den flerårige finansielle ramme og budgetposterne.

Udgiftsområde i den flerårige finansielle ramme	Budgetpost	Udgiftens art	Bidrag			
	Nummer [Betegnelse.....]		OB/IOB	fra EFTA-lande	fra kandidatlande	fra tredjelande
	[XX.YY.YY.YY]		JA/NEJ	JA/NEJ	JA/NEJ	JA/NEJ

³⁸ OB = opdelte bevillinger / IOB = ikke-opdelte bevillinger.

³⁹ EFTA: Den Europæiske Frihandelssammenslutning.

⁴⁰ Kandidatlande og, efter omstændighederne, potentielle kandidatlande fra Vestbalkan.

3.2. Anslåede virkninger for udgifterne

I lyset af de meget begrænsede administrationsudgifter er bilaget ikke udfyldt. Beregningen viser, at der er brug for 20 % af et årsværk for 1 AD-tjenestemand til at overvåge gennemførelsen og udarbejde rapporten i år n+5. Sammenfatning af de anslåede virkninger for udgifterne

i mio. EUR (tre decimaler)

Udgiftsområde i den flerårige finansielle ramme:	Nummer 3	Retfærdighed, sikkerhed og borgerskab.....
---	-------------	--

GD JUST			År ⁴¹ 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020	I ALT
• Aktionsbevillinger										
Budgetpostens nummer: 33.02.01	Forpligtelser		0	0	0	0	0,200		0	0,200
	Betalinger		0	0	0	0	0,200		0	0,200
Bevillinger I ALT til GD JUST	Forpligtelser						0,200			0,200
	Betalinger						0,200			0,200

I henhold til artikel 24 i forslaget vil der blive foretaget en revision i år n+5 Sandsynligvis vil der ved revisionen blive gjort brug af ekstern bistand eller undersøgelser.

⁴¹ År n er det år, hvor gennemførelsen af forslaget/initiativet begynder.

Udgiftsområde i den flerårige finansielle ramme:	5	Administration
---	----------	----------------

i mio. EUR (tre decimaler)

		År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020	I ALT
DG JUST									
• Menneskelige ressourcer		0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184
• Andre administrationsudgifter									
I ALT GD JUST	Bevillinger	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184

Bevillinger I ALT under UDGIFTSOMRÅDE 5 i den flerårige finansielle ramme	(Forpligtelser i alt = betalinger i alt)	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184
--	--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------------

i mio. EUR (tre decimaler)

		År n ⁴²	År n+1	År n+2	År n+3	Der indsættes flere år, hvis virkningerne varer længere (jf. punkt 1.6).			I ALT
Bevillinger I ALT under UDGIFTSOMRÅDE 1-5 i den flerårige finansielle ramme	Forpligtelser	0,026	0,026	0,026	0,026	0,226	0,026	0,026	0,384
	Betalinger	0,026	0,026	0,026	0,026	0,226	0,026	0,026	0,384

⁴² År n er det år, hvor gennemførelsen af forslaget/initiativet begynder.

3.2.1. Anslåede virkninger for aktionsbevillingerne

- Forslaget/initiativet medfører ikke anvendelse af aktionsbevillinger
- Forslaget/initiativet medfører anvendelse af aktionsbevillinger som anført herunder:

Forpligtelsesbevillinger i mio. EUR (tre decimaler)

Der angives mål og resultater ↓			År 2014		År 2015		År 2016		År 2017		År 2018		År 2019		År 2020		I ALT	
	RESULTATER																	
	Art ⁴³	Resultaterne s gnsntl . omkostninge r	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal	Omko stning er	Antal i alt	Samlede omkostni nger
SPECIFIKT MÅL NR. 1 ⁴⁴ Revision af gennemførelsen																		
- Resultat											1	0,200					1	0,200
- Resultat																		
- Resultat																		
Subtotal for specifikt mål nr. 1																		
SPECIFIKT MÅL NR. 2...																		
- Resultat																		
Subtotal for specifikt mål nr. 2																		

⁴³ Resultater er de produkter og tjenesteydelser, der skal leveres (f.eks. antal finansierede studenterudvekslinger, antal km. bygget vej osv.).

⁴⁴ Som beskrevet i del 1.4.2., "Specifikke mål...".

OMKOSTNINGER I ALT									1	0,200					1	0,200
--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	---	-------	--	--	--	--	---	-------

3.2.2. Anslåede virkninger for administrationsbevillingerne

3.2.2.1. Resumé

- Forslaget/initiativet medfører ikke anvendelse af administrationsbevillinger
- Forslaget/initiativet medfører anvendelse af administrationsbevillinger som anført herunder:

i mio. EUR (indtil tre decimaler)

	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020	I ALT
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------

UDGIFTSOMRÅDE 5 i den flerårige finansielle ramme								
Menneskelige ressourcer	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184
Andre administrationsudgifter								
Subtotal UDGIFTSOMRÅDE 5 i den flerårige finansielle ramme	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184

Uden for UDGIFTSOMRÅDE 5 ⁴⁵ i den flerårige finansielle ramme								

⁴⁵ Teknisk og/eller administrativ bistand og udgifter til støtte for gennemførelsen af EU's programmer og/eller aktioner (tidligere BA-poster), indirekte forskning, direkte forskning.

Menneskelige ressourcer								
Andre administrationsudgifter								
Subtotal uden for UDGIFTSOMRÅDE 5 i den flerårige finansielle ramme								

I ALT	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0,184
--------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------------

Administrationsbevillingerne vil blive dækket ved hjælp af de bevillinger, som GD'et allerede har afsat til forvaltningen af aktionen, og/eller ved GD'ets omfordeling, hvortil kommer de eventuelle yderligere bevillinger, som tildeles det ansvarlige GD i forbindelse med den årlige tildelingsprocedure under hensyntagen til de budgetmæssige begrænsninger.

3.2.2.2. Anslået behov for menneskelige ressourcer

- Forslaget/initiativet medfører ikke anvendelse af menneskelige ressourcer
- Forslaget/initiativet medfører anvendelse af menneskelige ressourcer som anført herunder:

Overslag angives i hele tal (eller med højst én decimal)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stillinger i stillingsfortegnelsen (tjenestemænd og midlertidigt ansatte)							
33 01 01 01 (i hovedsædet og i Kommissionens repræsentationskontorer)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
XX 01 06 00 01 01 (i hovedsædet og i Kommissionens repræsentationskontorer)							
XX 01 01 02 (i delegationer)							
XX 01 05 01 (indirekte forskning)							
10 01 05 01 (direkte forskning)							
Eksternt personale (i fuldtidsækvivalenter: FTE)							
XX 01 02 01 (KA, UNE, V under den samlede bevillingsramme)							
XX 01 02 02 (KA, LA, UNE, V og JED i delegationerne)							
XX 01 04 yy	- i hovedsædet						
	- i delegationerne						
XX 01 05 02 (KA, UNE, V – indirekte forskning)							
10 01 05 02 (KA, UNE, V - direkte forskning)							
Andre budgetposter (skal angives)							
I ALT	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Personalebehovet vil blive dækket ved hjælp af det personale, som GD'et allerede har afsat til aktionen og/eller interne rokader i GD'et, eventuelt suppleret med yderligere bevillinger, som tildeles det ansvarlige GD i forbindelse med den årlige tildelingsprocedure under hensyntagen til de budgetmæssige begrænsninger.

Opgavebeskrivelse:

Tjenestemænd og midlertidigt ansatte	Standkontrologgaver med henblik på at konstatere, om medlemsstaten gennemfører lovgivningen rettidigt og korrekt. I år n+5 udarbejdes en rapport.
Eksternt personale	Ikke relevant

3.2.3. Forenelighed med indeværende flerårige finansielle ramme

- Forslaget/initiativet er foreneligt med indeværende flerårige finansielle ramme
- Forslaget/initiativet kræver omlægning af det relevante udgiftsområde i den flerårige finansielle ramme.

Der redegøres for omlægningen med angivelse af de berørte budgetposter og beløbenes størrelse.

- Forslaget/initiativet kræver, at fleksibilitetsinstrumentet anvendes, eller at den flerårige finansielle ramme revideres.⁴⁶

Der redegøres for behovet med angivelse af de berørte udgiftsområder og budgetposter og beløbenes størrelse.

[...]

3.2.4. Tredjemands bidrag til finansieringen

- Forslaget/initiativet indeholder ikke bestemmelser om samfinansiering med tredjemand
- Forslaget/initiativet indeholder bestemmelser om samfinansiering, jf. følgende overslag:

Bevillinger i mio. EUR (indtil 3 decimaler)

	År n	År n+1	År n+2	År n+3	Der indsættes flere år, hvis virkningerne varer længere (jf. punkt 1.6).			I alt
Organ, som deltager i samfinansieringen (angives)								
Samfinansierede bevillinger I ALT								

⁴⁶ Jf. punkt 19 og 24 i den interinstitutionelle aftale.

3.3. Anslåede virkninger for indtægterne

- Forslaget/initiativet har ingen finansielle virkninger for indtægterne
- Forslaget/initiativet har følgende finansielle virkninger:
 - for egne indtægter
 - for diverse indtægter

i mio. EUR (indtil tre decimaler)

Indtægtspost på budgettet	Bevillinger til rådighed i indeværende regnskabsår	Forslagets/initiativets virkninger ⁴⁷					Der indsættes flere år, hvis virkningerne varer længere (jf. punkt 1.6).		
		År n	År n+1	År n+2	År n+3				
Artikel									

For diverse indtægter, der er formålsbestemte, angives det, hvilke af budgettets udgiftsposter der påvirkes.

[...]

Det oplyses, hvilken metode der er benyttet til at beregne virkningerne for indtægterne.

[...]

⁴⁷

Med hensyn til EU's traditionelle egne indtægter (told, sukkerafgifter) opgives beløbene netto, dvs. bruttobeløb, hvorfra opkrævningsomkostningerne på 25 % er fratrukket.